

H O R V Á T H V I K T O R

Tögrök tüköR

P R A E K I A D Ó

HORVÁTH VIKTOR

Török tükör

PRAE KIADÓ

HORVÁTH VIKTOR

TÖRÖK TÜKÖR

Prae Kiadó, 2020

Az arab idézeteket Sayfo Omar ellenőrizte
A borítót Sebastian Stachowski tervezte.

Minden jog fenntartva. Bármilyen másoláshoz,
sokszorosításhoz, illetve adatfeldolgozó rendszerben való
tároláshoz a kiadó előzetes hozzájárulása szükséges.

© Horváth Viktor, 2009, 2019

© Prae Kiadó, 2019

A PRAE.HU Kft. kiadása, 2020
2092 Budakeszi, Rákóczi utca 103.
A kiadásért felel: Balogh Endre

Elektronikus változat
Békyné Kiss Adrien

ISBN 978-615-5070-78-5

سورة الشرح
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

A kitárás

Alláh, a könyörületes és az irgalmas nevében.

- ١ أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ 1. *A kebledből elszabadul,*
 - ٢ وَوَضَعْنَا عَنْكَ وِزْرَكَ 2. *kivétetik a súly,*
 - ٣ الَّذِي أَنْقَضَ ظَهْرَكَ 3. *mely a földhöz szögez;*
 - ٤ وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ 4. *látod, most tisztelet övez az emberek között.*
 - ٥ فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا 5. *A küzdéstől könnyű leszél.*
 - ٦ إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا 6. *A teher felemel.*
 - ٧ فَإِذَا فَرَغْتَ فَانصَبْ 7. *Kezdd újra, ami véget ért,*
 - ٨ وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَارْغَبْ 8. *az Uradat imádd és vágyva féld.*
- (94. szúra)

FÉNYES ARCÚ EFENDI!

Féltett gyermeke gyermekeimnek! Biztosan tömött párnáidra dőlve nyitottad ki ezt a könyvet szobád falát borító szőnyegek között, jó tűz mellett, forró italt kortyolva. Neked írok, olvasd jó szívvel!

Én nem szerettem olvasni, írni se szerettem. Nemes vérű csődöröket szerettem, a nyílvevessző feltollazását, a rablást, lesvetést, a csodálatos asszonyokat és gépeket; és az érdekelt, hogy miként lehet valakit tíz lépésről homlokodon találni a buzogánnyal. Most mégis írok, hogy végleg elcsitítsam magamban a harcot, és hogy az aranykor nagy mozaikjából megmentsek neked néhány színes kövecskét, mielőtt hamu borít be mindent.

Akkor fogod kezdedbe venni mesémet (ha Alláh úgy akarta, hogy kézbe vedd), mikor én, Ísza, Juszúf fia, már évszázadok óta újra halott leszek. Épp úgy, ahogy születésem előtt is halott voltam. Mert nagyon kései időket élünk, barátaim! Én a Hidzsra 1007. évében írom ezeket neked, vagy ahogy a keresztimádók számolják: Jézus próféta (kísérje őt boldogság Alláh zsámolyánál!) születésének 1599. évében. Már nagyon öreg vagyok.

Boldog időkről írok neked, mikor az emberek beteljesítették vágyaikat imájukkal már itt a földön, vagy fertelmes csodákat tettek varázslataikkal.

Akkor régen béke volt, most háború van. Akkor nyár volt, most tél van. Akkor vágytam a háborúra, és Alláh megengedte a háborút, most kívánám a békét, és lám, Alláh nem engedi. Hadseregek vonulnak a sáros utakon észak és dél, kelet és nyugat felé, hadvezérek ellenségeik balzsamokkal töltött fejét küldözgetik uraiknak, sosem látott, pokoli robbantó masinák születnek, és egész Frengisztán minden pogány vitéze ránk jött. Vallont, németet, franciát, kozákot engedett ránk a Sátán; még Pécsen is félünk a füstbe eresztett falvak között száguldó kanizsaiaktól, és szörnyű hírek jönnek Budáról, amely kiállta a rettenetes ostromot, de mikor a budai tartományi kormányzó, a védő, a szétlőtt városából kilovagolt, és meglátta a ragály sújtotta, pusztává lett tartományt, sírva fakadt.

Gonosz időket élünk, de te, olvasóm, újra boldog korban fogsz örülni ennek a történetnek, mikor a hit már régen békét hozott a földkerekség országaira. Alláh adja, hogy hamar meglegyen! Ő azt csinál, amit akar.

Légy víg, efendi, mert bárki vagy is, és az Isten bármely országában élsz, bizonyos, hogy muzulmán vagy te is, ahogy a Szent Korán 110. szúrája jövendöli:

سورة النصر	<i>A győzelem</i>
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ	<i>Alláh, a könyörületes és az irgalmas nevében.</i>
١ إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ	1. <i>Ha majd Alláh hódítása elérkezik, és a győzelemre segít,</i>
٢ وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا	2. <i>s ha látod, hogy az emberek tömegei követik a hitet,</i>
٣ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا	3. <i>akkor adj hálát, dicsérd, kérd bocsánatát, mert készen áll, és megbocsát.</i>

Jól fogunk mulatni! Akárhogy nyöszörögjön a szél ebben a zord tartományban, és bőgjön a vihar, én tavaszt fogok mesélni, vidám kezdetet, aztán nyarat, az idő érésének jóízű gyümölcsseit, boldogságot és szépséget, ifjúságot, teremtést és kalandot.

Elmondom neked a világ kamaszkorát, az őseim történetét, ahogy azt a dajkámtól, Halímától hallottam; a nagy háborúk és születésem történetét, a gyerekkoromat, ahogy Szejfi szolgánktól hallottam, és olyan csodálatos dolgokat, melyekre már a magam eszével emlékszem; és azok a dolgok borzasztóak, ám mégis a Paradicsom lehelete teszi őket kedvessé, mert ifjú voltam, és ifjú volt a kezdet. Akkor is édes a régmúlt, ha tudom, hogy kegyetlen voltam és megveszekedett, mert minden gonoszságomat elengedtem már. Béke velünk! Amin.

Második rész

ÍSZA CSALÁDJA

A FÉNY

Mit számít, hogyan történt? Annyi csak az, mint amikor télen, a havazásban a kolostor sarkánál a huzatban megbillen egy hópihe. Fenntartja a légörvény, kicsit később esik le, követjük a szemünkkel egy darabig nagy nehezen, mert nem különbözik a többitől, pedig közelről bizonyosan más a formája, mint a társainak.

Egy a sors. Ahogy Alláh lát mindent egyszerre és külön-külön is, ahogy Alláhnak fontos minden ember, pedig a magasból egyformák. A hó elolvad, aztán havazik, és az is elolvad. Alláh hatalmas.

كَيْفَ تَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَكُنْتُمْ أَمْوَاتًا فَأَحْيَاكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ	<i>Miképp tagadhatnátok Alláhot? Hiszen halottak voltatok. Ő az, ki életre keltette, ami él. Azután újra a halálba küld. És feltámadáskor megint életre kelt. Végül hozzá mindenki visszatér.</i>
---	---

Így recitálta nekem Szejfi a második szúra 28. versét; most már

Ő is elment, mert úgy lett, ahogy mondta. Én is követem hamarosan. És most itt állok ebben az írásban hatalmasan, kint tél van és este, nézek rád a kis fényben, jó efendi, imbolyog az arcomon, ahogy a lámpából csendesen szívja a lenmagolajat a kanóc, és néha pattan egyet.

AZ ASZKERI

Híres ősöktől származom, harcosok voltak a régi időktől fogva, amikor még Anatólia köves legelőin élt a népem, és a határvidéken küzdött a birodalommal, ami az óriási Rúmból maradt, és még romlásában is hatalmas volt. Bizánc.

Szabad embernek születtek az őseim, nem fizettek adót, lovon jártak, önként mentek harcba a többi nemzetséggel urukért, és részt kaptak a zsákmányból. Amit szereztek, azt megvédték, amit adtak, azt önként adták, a bosszút megállták, fegyverrel éltek, fegyvertől haltak. Én is aszkerinek születtem.

Jahja pasa volt az ükapám, aki hős volt a hősök között. A nagy Mohamed szultán alatt élt, akit így hívtak: el-Fatih, a Hódító, mert ő szabadította fel Isztambult, ő építtette újjá, népesítette be igazhívókkal és mindenféle néppel. Igen, mert jóságos volt a Nagy Mohamed sah. Zimmiket is hívott, így hívják azokat, akik még nem érték el az iszlámot, mert még csak zsidók vagy keresztények, de védeni kell őket, mert vannak szent könyveik: ismerik a Tórárt vagy az Evangéliumokat, ezért már tisztelik a hit sok prófétáját. A Hódító Mohamed türelmes volt, mert tudta, Alláh is megbocsátó.

Székhelyévé tette Isztambult, és palotát épített benne magának és bajtársainak és összes szolgálóinak. Itt, a Szerájban nevelkedett az ükapám, Jahja, mert árva lett, és az uralkodó akart róla gondoskodni. A testőr agák kemény keze alatt vitézséget tanult, hittant a bölcs ulémáktól, aztán mert előkelő volt, felvétetett a nemes testőrségbe, és ezután mindenhova elkísérte a szultánt. Nagy Momamed szerette őt, mert csendes volt és egyszerű.

Mikor nagy szolgálatokat tett az Itáliai partraszállásnál, évi 12.000 akcsét jövedelmező timárbirtokot kapott az izmiri szandzsákban. Kedves efendi, lehet, hogy mire te ezt olvasod, már máshogy osztják és máshogy nevezik a birtokokat; hát tudd meg, hogy az én időmben az volt timárbirtok, amely évente legfeljebb 20.000 akcsét fialt. A timárbirtok kisbirtok. A nagybirtokot ziámetnek nevezzük, a szultáni óriásbirtokot pedig hászbirtoknak, és az évi 100.000 akcsénál többet jövedelmez. Boldog a hívő, de még a rája is, aki hászbirtokon élhet!

Ükapám, Jahja, szépen éldegélhetett volna timárbirtokából, mert gondosan bánt a pénzzel, figyelt a parasztjaira, de neki ez nem volt elég. Részvényesként betársult egy kis kalózhajó felszerelésébe, és az a gyors kis hajó olyan fürgén úszkált az Égei-tengeren Izmir és Rodosz, a pogány johannita lovagok szigete között, hogy Isten mosolygott a szorgalmán, és busásan jutalmazta ügyességét. Volt, hogy ükapám egyszerre tíz keresztényt adott el az izmiri rabszolgapiacon, nem is beszélve a sok drága selyemről, borról, fegyverről, illatszerről, amit a hajó részvényesei eloszthattak egymás között a nyári

hónapokban, mikor a velencei kereskedők Szíria, Egyiptom és a frengi országok között hajóztak.

Jahja ükapámát a törvény arra kötelezte, hogy a birtoka jövedelme után négy jól felszerelt lovast állítson ki, és velük menjen hadba, ha a szultán hívja, de ő húsz karddal, lándzsával, íjjal felszerelt vértés lovast, dzsebelit fizetett, mert volt rá pénze. Megnövekedett a tekintélye. Izmirben nagy házat tartott, feleségül vette annak az örmény olíva-kereskedőnek a lányát, akinél a zsákmányt értékesíteni szokták, és immár nemcsak vitéz, hanem vagyonos és befolyásos embernek is tartották. Az izmiri alkormányzó, a bég számított segítségére, mert tudta, hogy barátai vannak az Isztambuli szerájban, ezért felterjesztette egy haláleset miatt megüresedett ziámet birtok kiutalására, amely évi 45.000 akcsét hozott. Jó efendi, az 750 aranyforintot ért, és ezért Pécsen ma tíz szép emeletes házat vásárolhatsz kerttel, vagy harminc olyan arabs telivér paripát, amelyekhez hasonlókon a régi kalifák mentek csatába, erejük máridokéhoz hasonló, szemükben pedig a nap szikrázik; vagy ennyi pénzen vehetsz százötven hatalmas ökröt, amelyekkel szekereket húzathatsz, szántathatsz, vagy ágyúkat vonathatsz, ha hadvezér vagy.

Az ükapám elnyerte a ziámet birtokot, aztán bérbe vette az izmiri kikötői vámok beszedését, ám ettől kezdve az alkormányzó, a szandzsákbég az életére tört, mert érezte, hogy hatalma vetekszik az övével. Minden követ megmozgatott, hogy Jahja kegyvesztett legyen, ám ekkor Mohamed Padisáh, a Hódító, megelégette Dávid, a trapezunti császár szervezkedését, és háborút hirdetett a Fekete-tengeri Trapezunt ellen.

A Hidzsra 865. évében, amit a Jézust imádók 1461-nek neveznek, ükapám harmincöt dzsebeli élén lovagolt be a Nagyúr táborába. És íme, a hadjáratban kitüntette magát. Ott volt Szinopé elfoglalásánál, Trabzon ostroma után pedig a Hódító Szultán felemeltette jövedelmét, és hamarosan szandzsákot kapott Ruméliában; Bég lett és Nikápoly alkormányzója, jelvénye az aranygömbös, félholdas tuc lófarokkal.

Itt védte a Duna vonalát az északi parton lesben álló havasalföldi keresztényektől, de maga is szervezett beütéseket, vagyona egyre nagyobb volt, ezzel együtt méltósága is nőtt, az ilyen ember barátsága pedig értékes, hát a szultán udvarában egyre többen támogatták. Így lett ükapám egész Anatólia kormányzója, ezzel pasa és beglerbég, a tucján már két fekete lófarok lengett. Ettől kezdve élete végéig a birodalom erős támasza. Bár néha visszavonták megbízatásait, és utazgatott a birodalomban, ahogy hivatali helyei váltakoztak, Hódító Mohamed életében háromszor nyerte el a Ruméliai kormányzóságot, Mohamed szultán halála után pedig fia, Bajazid szultán alatt vezír volt a legmagasabb dívánban, a szultáni tanácsban.

Jahjapasa fia a dédapám, Báli, akit Kodzsa Bálinak neveztek, a magyar határvidéken nőtt fel. Jahja pasa udvara és a harctér volt az iskolája. Ő előbb Szendrő bégje lett, aztán ahogy apja is, Ruméliai beglerbég, a birodalom nyugati felének a kormányzója, ami nagy tisztesség, mert ez a föld Róm, amit Rómának neveznek a frengik. Az oszmán birodalom pedig nem más, mint az immár igaz hitét megtalált és Alláh által védett

Római Birodalom, a világ ura.

Így mesélte Szejfi, mert apám, Juszúf , keveset volt velünk Isztambulban. Mindent Szejfitől tudok.

Kodzsa Báli fiai voltak Báli és Mehmed, a nagyapáim, akikről már meséltem. Bálit gyerekkorában Kücsik Bálinak, kicsi Bálinak hívták, hogy atyjától megkülönböztessék, és ez a név végleg rajta maradt, ám nagyapjuk emlékére mindketten felvették Jahja pasa nevét, és Jahjapasa-oglu Báli, Jahjapasa-oglu Mehmed lettek, ami annyit jelent, hogy Jahja pasa fia. Báli és Mehmed mindketten nagyapáim voltak. Báli is, mert az ő fia, Dervis bég nevelt fel engem, Íszát, a Budai vilájetben, Pécs városában, itt, ahol régen Magyarország volt.

A DÖG FERDINÁND

Szulejmán Szultán örült annak, hogy a csata után Szejfit megtalálták Szekcsőn. Vissza is adta Kurd vojvodának Belgrád melletti ziámet birtokát, amit hirtelen haragjában vett el tőle, mikor a rettegve visszatérő Kurd jelentette a tudós kis apród elvesztését. Annak viszont nem örült Szulejmán, hogy Lajos király meghalt, mert nem akarta ő meghódítani Magyarországot. Jobb lett volna egy élő király, aki behódol és adót fizet, azután éljen békében a maga földjén, és segítse a Bécs elleni hadjáratban élelmezni a harcosokat. Mert tudta a nagy szultán, hogy a magyarok és horvátok derék emberek, jó

katonák, ha ormótlanak is, és azt kívánta, bár olyan erősen hinnének az egy Istenben, amilyen makacsul ragaszkodnak a bálványaikhoz és a kereszthez, ehhez a csúf ötlethez. De legalább ismerték az Evangéliumokat! Az mégiscsak valami. Több, mintha mondjuk mágushitűek lennének, mint az afrikaiak, a kínaiak, a beduinok és a hinduk vagy a vademberek az Új Világban. Így legalább a Szent Tan egy részét ismerik, és könnyebb nekik megtérni; éppen csak egy kicsivel rosszabbak az eretnek síita mohamedánoknál. Ezért védelmet érdemelnek, tehát zimmik, mint a zsidók, még ha dühünkben néha gyauroknak is nevezzük őket. Hanem mögöttük! A magyarok országán túl az alamán német kutyák földje! Az a sátáni gonoszság fészke, amely úgy éktelenkedik a Földön, mint az árulás hernyója a hűség hófehér rózsáján.

Nagy Szulejmán azért szerencsétlente lovának lábával Magyarországot, ezt a sáros, esős, vigasztalan tartományt, hogy elhozza a hitet, és hogy eljusson Bécsig, elfoglalja azt, onnan pedig tovább és tovább, hogy a frengik összes városát az Istentől jól védett birodalomhoz csatolja. Így olvasta Szejfi a nagy oszmán történetírók könyveiben.

Nem volt mit tenni, Lajos meghalt, kellett egy új magyar király. Az új király pedig Szapolyai János lett, és ő a lázadás lovának szájába az engedelmesség zabláját vetette. Behódolt a Padisáhnak.

Csakhogy itt volt Ferendus, a német eb! Ferdinánd, a hatalmas és gonosz spanyol Károly Császár testvére. Ferdinánd, akinek a nagyravágyás bogáncsával tömte tele ülepét az Ördög, szívébe pedig a nyughatatlan kapzsiság mérges nyálát

csorgatta. Nem nyugodhatott ez a Ferdinánd, hanem azt mondta, hogy ő a magyarok szultánja, nem pedig Szapolyai, és ezt az örültséget sok magyar főemberrel is elhitette. A magyarok szétszakadtak, egyik felük állhatatosan Szapolyai királlyal tartott, akinek az ország keleti felében volt hatalma, más részük viszont az esztelen Ferdinándhoz állt. De a legtöbb váltogatta királyát. Hol a Szapolyai mellett hódolt a Padisáhnak, hol pedig a dög Ferdinándnál simogatta a lázadás szörnyetegének alfelét.

AZ ARKANGYALOK

A csata estéje után Szejfi napokig lázas és félig öntudatlan volt. Olyan forróság emésztette, hogy a fejére és a mellére tett vizes szövetek gőzölögtek. Rettenetes álmok köröztek felette, mint az ítélet keselyűi, majd béke szállt rá, mikor a marcona Tumor Pauli megjelent neki, és szelíden nevéen szólította, aztán nehéz lett megint minden, és Szejfi azt álmodta, hogy az érsek a melléből kiálló nyílpuska-lövedékkel Alláh angyalaival vitatkozik:

– Tumor Pauli – szólt az angyal, akinek a szárnya olyan volt, mint a szivárvány, és pávaszemek ezrei kéklettek a tollakon –, csak nem azt akarod mondani, hogy akkor is így jártál volna, ha a mellvért alá láncinget is veszel, ahogy az szokás?! Felelőtlen voltál.

– Gábriél, te Alláh legjóságosabb teremtménye vagy, de nem értesz a hadi készülethez – mondta Tumor Pauli. – Amióta

puska van az emberek kezében, akármennyi mindent veszünk magunkra, azt ötven lépésről a puska átlyukasztja. A láncing csak elnehezített volna, közelharcban kard és lándzsa ellen pedig elég a lemezvért.

– De mégsem puskával lőttek agyon, drágám, hanem azzal a... azzal a furcsa szerszámíjjal – ellenkezett Gábriél.

– Számszeríjjal. Az erősebb az íjnál, de már egy ósdi dolog, már alig van belőle. Ki gondolt rá, hogy a magyar nemesurak csatlósai még ilyesmit tartanak. És hogy magukkal is hozzák.

– Akkor mégis csak kellett volna az láncing.

– Ó, Gábriel, könyörgök, ne rágd az életem! Michaél, te értesz a vitézi dolgokhoz, Kérlek, magyarázd el neki!

Erre a másik, hófehér szárnyú angyal, akinek pallos volt a kezében, ezt mondta:

– Tumor Puli, báránykám! Nem olvastad-e ezt?

وَجَعَلَ لَكُمْ سَرَائِيلَ تَقِيكُمْ	És Isten adta a köntösöket, hogy a melegtől
الْحَرِّ وَسَرَائِيلَ تَقِيكُمْ	védjen titeket; És Isten adta a láncingeket,
بَأْسِكُمْ كَذَلِكَ يُتِمُّ نِعْمَتَهُ	hogy az egymástól védjen titeket. Így telje-
عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تُسَلِّمُونَ	síti ki jószágát rajtatok. Tanuljatok alázatot!

– Jézus ilyet nem mondott. Ilyen nincs a Bibliában.

– Persze, hogy nincs. Korán, 16. szúra, 81. vers. Mohamed mondta. Jézus sem tudott mindent, Mohamed sem. Tumor Pauli, kedves! Láncinget kellett volna vened.

Az angyalok mosolyogva megfogták a zord érsek kezét, Szejfi elméje feltisztult, meleg könnyein át látta, hogy a Padisáh orvosa fölé hajol, és aggódva húzogatja ősz szakállát. Mestere, az öreg főírnök szeme elkerekedik örömeiben, mert magához tért. Ám ettől kezdve Szejfi nem volt hívó.

JUSZÚF UTAZÁSA

Mikor hazafelé menet az oszmán had ismét Belgrádnál táborozott, érkezett a hír, hogy Közép-Anatóliában megint előmászott a lázadás ezerfejű torzszülötte. A karamáni szandzsákban a türkök megelégték a szandzsákbég összeíró biztosainak gazságait, megölték minden állami hivatalnokot, megütköztek a bég seregeivel és győztek, a béget és a kádit is megölték. A vörösturbános síita eretnekek mind csatlakoztak a felkeléshez, és sorra verték meg a szomszédos szandzsákok csapatait. Kizilbasnak, vörösfejűnek hívták őket a fejfedőjük színéről, és úgy harcoltak, mint a démonok.

Szulejmán szultán dühös volt. Előre küldte Behrám pasát, és maga is elhagyta a fősereget, hogy hamar Isztambulba érjen, mielőtt nagyobb baj lesz.

Mikor elindult, Jahjapasa-oglu Mehmed bég, nagyapám, elébe járult fiával, Juszúffal, és kérte, hogy vegye fel fiát az udvari testőrségbe. A nagy szultán kegyes volt. A törvény miatt ugyan mondta, hogy ezt beadványban kell kérelmezni, és a nagyvezír hivatalába kell benyújtani, de Juszúf megtetszett neki. Ő elbúcsúzott atyjától, és a nagyúr kíséretével érkezett Isztambulba – ahol addig még sosem járt, az ezer csoda városába, ahol a minaretek erdőként magasodnak a paloták fölé, ahol észak és dél vizei találkoznak kelet és nyugat földjével – a világ közepébe.

Így került atyám, Juszúf, fiatalon az udvarba. Út közben, mikor magas hágókon törtek át a hegyekben, minden nap sírt. Az ég szürke volt, ős volt, a csúcsok körül felhők, a völgyekben

köd. Nagypám, Mehmed is sírt, mikor elváltak. Nagyanyám nem tudott semmit az egészlől. Ő biztosan Szendrő várában volt ekkor, és tavasszal láthatta utoljára Juszúfot, mikor a hadjárat elején Nišbe indultak a szultán elé. Én sem tudok semmit a nagyanyámról; egyik nagyanyámról sem. Lehet, hogy főfeleségek voltak, lehet, hogy rabnők, ez nem számít.

Nagy dolog volt, hogy a Padisáh magával vitte Juszúfot, mert így ő az udvarban foroghatott, műveltté válhatott, külföldi követekkel találkozhatott, kereskedőkkel barátkozhatott, megismerhette az állam működését, és később magas fővárosi vagy tartományi hivatalt szerezhette. És fontos volt nagypáimnak, Bálinak és Mehmednek, hogy végre van a Szerájban valaki, aki nem fizetségért jár közben ügyeikért. Juszúf képviselte őket, intézte a nagyhatalmú család dolgait, és a Palotában mindenki tisztelte őt, pedig szinte mindenkinél fiatalabb volt. Fényes pálya állt előtte: dicsőség, vagyon, hatalmas barátok, győzelmek, kinevezések, gyönyörű asszonyok, magas hivatalok. Ez várt rá az úton. De mindez hiába várta, mert előbb állt elé Azraél angyal.

Ám ekkor Juszúf ebből még semmit nem gyanított, fiatal élete együtt lüktetett a Szeráj gépezetével és Isztambul forgatagával. Egyszer, mikor egy okirat kiállításához írnokra volt szüksége, megismerkedett Szejfivel. Beszélgettek, többször is találkoztak, és barátok lettek. Amíg Juszúf élt, Szejfi vele maradt, és odaadóan szolgáltatta őt.

Vajon hol voltam ekkor én, Ísza? Nem volt még életem, halott voltam, mert Isten ereje még nem öltött bennem formát.

AZ ÁTÉPÍTÉS

A következő évben Szejfit eunuchhá tették.

Akik a palotaiskolába jártak, rabszolgák voltak, és nem érintkezhetek nőkkel, aztán ahogy előléptek a ranglétrán, a tanulás mellett mind magasabb szolgálatra osztották be őket, volt, akit távoli tartományokba küldtek, hogy hivatalt töltsön be, de olyan is volt, aki az udvarban jutott fényes méltóságra. Örökre rabszolgák maradtak, de házasodhattak, vagyont gyűjthettek, rabszolgáik lehettek, szabadoknak is parancsolhattak. Mit számít? Minden hívő testvér. Pasák, vezírek, nagyvezírek, főmuftik is válhattak belőlük, mert az Istentől védett birodalomban nem a származás számított, hanem a képességek, az összeköttetések, a vagyon és a hívők testvérisége. A hívők egymás testvérei – ahogy a 49. szúrában a 10. vers mondja:

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ *Mert mindenki testvér, ki hívő, hát*
فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخْوَابِكُمْ *béke legyen köztetek, és féljétek*
وَ اتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ *Istenetek, hisz megbocsát Ó.*

A jó Szejfi tanult, és a Padisáhot szolgálta. Azt látta mindenki, hogy nagy államhivatalnok soha nem lesz belőle, mert az hadvezérséget is jelent, és az ilyesmihez ő nem volt elég erőszakos. A régi háborúkat és csatákat csak úgy szerette, ahogy a sakkot. Játék, de nem kell a bábuk közé keveredni a harcmezőn, hanem elég gondolkodni és elképzelni. De az is látszott ám, hogy okos, szeret a hit kérdéseiről elmélkedni. Akár jogtudós mufti vagy molla, vagy más bölcs uléma is lehetett

volna belőle, aki nem a kardjával, hanem az eszével él. Mikor a harmadik odába járt, a mesterei felmentették minden testgyakorlás alól, és hagyták, hadd olvasson. Megtanult írni, olvasni és beszélni latinul, és ezt a tudását használta is, mert ő lett a nisándzsi, a kancellár egyik írnoke, aki a Padisáh és a vezírek frengiknek írt és frengiktől kapott leveleit másolta az irattár számára; de görögül is megtanult olvasni, hogy Platónt értse. Tanította az első odába került gyerekeket. A gyaur diplomaták lassan megismerték és volt, amelyik könyveket hozott neki ajándékba.

Hanem az ágyékában gyürkőző erő és a Palota titkai nem hagyták nyugodni, és addig figyelte a belső lakosztályok őrségének a mozgását, addig barátkozott az örökkel, amíg valahogy bejutott a Hárembe az építészek között. Pár év múlva ez már nem lett volna lehetséges, de akkoriban a Padisáh és Ibrahim kitalálták, hogy a Szerájt átépítik, és az építészeknek meg kellett bontaniuk egy falat, amit őriztek ugyan, de Szejfi valahogy átsurrant, és talált egy folyosót, ahol egy ablak rácsain át egy kertre látott, és abban a kertben lányok játszottak. Nem volt rajtuk hosszú ruha, sem az arcukat eltakaró izár. Finom ing volt rajtuk valami drága szövetből, bársonymellény, piros vagy kék cipő és bársonynadrág, de az a nadrág csak térdig ért! Szejfi nem látott női bokát, amióta az albán halászfaluból Isztambulba került, de akkor még gyerek volt. A döbbenet és az izgalom közben azon gondolkodott, hogyan egyeztethető ez össze azzal, amit a Tan mond a nők ruházkodásáról és a szeméremről, de ekkor felfedezték, és két dühös eunuch a kizlár agaszi elé vitte. Szejfi ott állt a nagyhatalmú főeunuch előtt,

nem volt mentség.

A kizlár agaszi egymaga nem dönthetett, bezáratta Szejfit, és először Hafszának, a Padisáh anyjának jelentette az esetet, aztán hamarosan megtudta a nagy Szulejmán is.

– Ez a fiú megbízható és jóra való, nem válok meg tőle – mondta a nagy Padisáh (kísérje boldogság!).

– Ó, kalifák legnagyobbika – mondta a főeunuch – aki verébbel álmodik, struccal ébred.

– Rendben van – gondolkodott el Szulejmán –, de nem eshet baja. Gondosan csináljátok!

– Felséges Úr! Manapság százból kettő, ha belehal. Alláh vigyázzon Szejfire! Alláh a legjobb istápoló.

A fősebész maga jött, Szejfinek bendzset adtak, elaludt, le is szíjazták, tengervízzel megmosták az ágyékát, aztán jegelték, szorosan elkötötték a kiálló részeket, a fősebész elmondta az első szúrát, az al-Fátihát, amely az egész Tant magába sűrítette, ezzel a világot, és a szent és kímélendő emberi életet is, amit Alláh adott; aztán egy éles és tiszta szikével a megfelelő helyeken mindent levágott, a sebek felett összehúzta a bőrt, kapcsokkal rögzítette, majd összevarrta, aztán szemvidítófű és pásztortáska virág főzettel beecsetelte a sebeket, mert az első összehúzza az ereket, a másiktól pedig hamar megalszik a vér, csillapodik a gyulladás. És megint Alláh gondoskodását kérte, elment, de naponta visszajött, utasításokat adott az eunuchoknak, azok pedig ápolták Szejfit.

A sebláz már nem volt olyan hosszú és veszélyes, mint amikor nem testi sebet kapott a magyarok földjén. Azért most is megjelent Tumor Pauli a két angyallal, de már nem vitatkoztak

semmin.

A KORONA

Lodovico Gritti majd minden nap járt a Szerájban, mert vagy Ibrahimmal tárgyalt, vagy más vezírekkel, esetleg maga a Padisáh fogadta őt. Így ismerkedett meg vele atyám, Juszúf. Az olasz Gritti okos volt, tudta, hogy nagy becsben álló, határvidéken harcoló család gyermeke Juszúf, és azt is látta, hogy a Padisáh Boldogságos Küszöbének minden nagyhatalmú szolgálója Magyarországra néz. Gritti ravaszkodott. De csak várjunk! Ravasznak gyertyája estig elviláglik.

Olyan is volt, hogy Ibrahim nagyvezír rábízta a tárgyalások vezetését, amikor Szapolyai János király követei vagy a haszontalan Ferdinánd követei ajándékokkal csúsztak-másztak az isztambuli rabszolga hatalmasságok előtt, hogy a Szultán elé kerülhessenek. Ilyenkor Gritti olaszul vagy rossz latinsággal szóáradatot zúdított a döbbent követekre, gátlástalanul handabandázott, és összekuszált mindent, Ibrahim pedig jól mulatott rajta, mikor később visszahallotta, mi történt. Az erőtlén Szapolyai János és a gyalázatos Ferdinánd egymást árulták be a Szerájban azokért a titkos tárgyalásokért, amit egymással folytattak a Padisáh ellen.

– Miért csinálják ezt vajon, Ibrahim? – kérdezte Szulejmán a nagyvezírjét – előbb ellenem szövetkeznek, aztán beárulják egymást nálam, de ezzel magukat is beárulják. Hiszen ez ostobaság! Alláh mindent lát és mindent hall.

– Magam sem értem, miért csinálják, padisáhom – mondta Ibrahim. – Talán a Mindenható Maga zavarja össze a hitetlenek eszét. Az Ő dolgába mi sem látunk bele. Minden cselszövés Alláhra tartozik. Isten a legjobb cselszövő.

– Hm. Igazad van, Ibrahim. De ha Isten a legjobb cselszövő, akkor minek hagyod, hogy a Bégoglu barátod belekontárkodjon a cselszövésbe? Ki engedte meg, hogy ő tárgyaljon a követekkel? Én ugyan nem. Elő ne forduljon többet! Megértetted?

Szapolyai bármit is művelt gyengeségében, azért hűségese maradt urához. A nagy Szultán pedig elnéző volt, és segítette őt. Azt a nevezetes koronát is neki adta, amiért a magyarok majdnem annyira rajongtak, mint a keresztért. Szejfi ott volt a hadjáraton a Padisáhhallal a Hidzsra 935. évében (1529-ben), mikor a korona előkerült. A hivatalos fogadás után szolgálai között nézegette a felséges úr azt a koronát, fel is próbálta, mikor sátrában este a turbánját lecsavarták a fejéről, de nem tetszett neki. Valahogy nem illett rá. A barbár magyarok nem borotváltatták a fejüket, és a rendetlen hajzatuk jól megtartotta az ilyen abroncsokat, de a Nagy Szulejmánnak biztosan törte a fejét. Szejfinek is a kezébe tette, de ő sem vette fel. Bezzeg másnap a Bégoglu nagyon nézegette azt a koronát, ő bizonyosan szívesen felvette volna, és meg is tartotta volna! De nem az övé lett, hanem továbbadták Szapolyainak, az pedig nagyon megörült neki, és elvitte magával Erdélybe. Szent Korona. Így hívják a magyarok.

Azért a Padisáhnak is lett koronája, de nem tette a fejére. A ceremóniákon egy asztalkán állt a trón mellett. Velencében

készíttette Lodovico Gritti úr 115.000 aranydukátért.

Gritti, a Bégoglu egyre nagyobb hatalmasság lett, áradt hozzá a rengeteg ajándék, vám és adóbevétel, isztambuli üzemek, karavánszerájok és műhelyek bérleteinek a jövedelme, kereskedett Velencével, Egyiptommal és a Fuggereknek az ő galatai háza szomszédságában lakó ügynökével, a Máltára kergetett johannita lovagokkal. Még azt is elnézték neki, hogy igazhívő nőt vitt a palotájába, és csak Alláh a tudója, hogy vajon nem vette-e feleségül azt az asszonyt a keresztény babonák rítusa szerint. Megtehetette, hiszen tartott gyaur papot a házában. Gyerekei is születtek, előbb Antonio, aztán Pietro, és bizony pogányok maradtak, ahogy a nevük is mutatja.

És miként ügyeskedett még Lodovico Gritti, a Bégoglu? Hát így: pártfogásába vette a gazdagabb spanyol és olasz foglyokat, akiket a kalózok Isztambulba hoztak, megelőlegezte nekik azt a hat-nyolcszáz, néha ezer aranyat, amivel kiválthatták magukat, útiköltségre is adott pénzt, búcsúzóul megvendégelte a foglyot házában, aztán a fogoly hazament, és otthonról kamatostul küldte neki vissza a hitelt. Nemcsak a pénz miatt csinálta ezt Lodovico Gritti, hanem a barátságok és kapcsolatok miatt is. Hanem a frengik is kínáltak magas rangú oszmán foglyokat kiváltásra. A spanyol, olasz, máltai és francia kalózok fogságába esett oszmánok dolgát is Bégoglu intézte a velencei és nizzai megbízottaival, viszont a magyarországi ügyekhez még kellett volna neki valaki, aki ismeri a magyarokat. Erre a feladatra szemelte ki magának atyámat, Juszúfot.

És apám, Juszúf az ő embere lett. A Felséges Padisáh beleegyezett, hogy fiatal testőrtisztje utazgasson a Szeráj és

Magyarország között, sőt, néha Bécsbe és Velencébe is, mert a szultáni csauszokat, futárokat, diplomatákat és a gyaur követeket amúgy is katonai kísérettel biztosították. Juszúfot kinevezték a követeket kísérő testőrök egyik agájává, forgolódott az oszmán, magyar, lengyel, német, olasz diplomatákkal, látott, hallott, tanult, barátkozott. Útba ejtette atyja és nagybátyja, Mehmed és Báli szandzsákját, képviselte portai érdekeiket, és közben intézte az oszmán foglyok szabadítását: Isztambulból vitte Gritti aranyait Bécsbe és a Ferdinánd-párti magyar bégek váraiba: Szigetbe, Sárvárra, Simontornyára, Fehérvárra, Pécsre. A kiváltott muzulmán fogoly sírva hálálkodott neki, és örökre barátok lettek, a fogoly hazatért, és volt úgy, hogy ő vagy rokonai kétszeresen fizettek Grittinek. Ő pedig jól tartotta Juszúfot.

Juszúf mind fontosabb hivatalos és magánügyeihez állandó írnokért folyamodott a nisándzsihoz, a kancellárhoz. Az kijelölt neki egy tudós, ifjú rabszolgát, azonban Juszúfnak Szejfi kellett. Hát addig nyaggatta a kancellárt, amíg az megemlítette az ügyet a szultánnak, gondolván hogy az Szejfit úgysem adja, és akkor lerázhatja Juszúfot.

– Ki ez az igazhívő gázi, aki annyira ragaszkodik Szejfihez? – kérdezte a nisándzsit a Padisáh.

– Jahjapasa-oglu Mehmed bég fia, szultánom, az ifjú Juszúf aga, a magyarországi megbízottunk.

– Küldd hát hozzá Szejfit! – mondta Szulejmán, mert gondossága hasonlatos volt ahhoz, ahogy Isten titkai kormányozzák az égi és földi vizek áramlását.

Juszúf a Bégoglu és Szejfi segítségével hamarosan bérleti részt

szerzett egy burszai selyemszövő műhelyben, Isztambulban házat vett, indiai és iráni kereskedőket, frengi utazókat látott vendégül. Ha Szendrő várába ért átutazóban Szapolyai vagy Ferdinánd birodalma felé, olyan selymeket vitt anyjának és hűgának, amelyeket azok sosem láttak ott a határvidéken, és olyan javadalom-emelésekről szóló tezkereket Bálinak és Mehmednek, amit ők régóta kiérdemeltek.

Juszúffal szívélyesen bántak a leghatalmasabb emberek, Bégoglu a házában is gyakran vendégül látta – abban a galatai házban, az Aranyszarv-öböl partján, ahol maga a Padisáh is megfordult. Juszúf második atyjának érezte a Bégoglut.

Ezekben az időkben családjunk virágzása ükapám hatalmának visszatérését ígerte apámmal. Ekkor nevezette ki Gritti a bosztandzsik, a palotakertészek főnökévé Báli bég egyik fiát, Dzsebrailt; atyám, Juszúf unokatestvérét. A bosztandzsikasi hatalmas úr. A kegyvesztett pasákat és az uralkodó rokonait a kertészek, a bosztandzsik fojtják meg.

- Erre emlékszem – mondtam Szejfinek.
- Mire?
- A megfojtásra. A nagyvezírre.
- Az nem lehet. Kicsi voltál.
- Emlékszem. Dzsebrail volt.

AZ 1532. ÉVI HADJÁRAT

A következő északi hadjáratban már hadvezér is volt a velencei Bégoglu. Ám épp ezért úszott sorsa egére az első komor felhő.

Amíg Ibrahim pasa Kőszeggel bajlódott, addig Gritti Esztergomot vívta, és egyikük sem járt sikerrel. Beszéltek (de Alláh jobban tudja), hogy a Padisáh ekkor már zsörtölődve csóválta a fejét.

– Mit művelnek ezek ketten?! – mondta Ruzstem pasának a Rába folyó melletti táborban.

Szulejmán dühös volt, mert nem haladtak a dolgok. Sártengerek közepébe épült kicsiny, bosszantó magyar várakat próbáltak szétrongálni, de a földből döngölt vastag falakba csak beleragadtak az ágyúgolyók, és nem ütöttek rést, nem romboltak semmit, megrohamozni pedig nem lehetett ezeket a sárfészkeket, akkora mocsár vette őket körül. Közben csak kerülgették egymást a Bécset védő birodalmi hadsereggel. Sem a Ferdinánd vezérei, sem a Padisáh nem érezte tanácsosnak, hogy csatát vállaljon a másikkal, ám az idő nem az oszmánoknak kedvezett, mert közeledett a nyár vége.

– Mit csinálnak ezek?! Mit művelnek? Itt nem elég szónokolni és alkudozni és ravaszkodni! Miért nem megyünk semmire? Mit művel Ibrahim és ez a Bégoglu?! – fortyogott a szultán.

– Idők királya! – felelt szomorúságot színlelve Ruzstem pasa. – Ne haragudj rájuk, hisz Alláh is irgalmas. De tudod a mondást: otthoni számla vásárba nem való.

És Ruzstem pasa szorgalmasan ásta tovább Ibrahim sírját. Nem volt könnyű dolga, mert gyerekkori barátja volt Ibrahim a nagy szutánnak, de Ruzstemnek sem akármilyen szövetségese volt Isztambulban: Hurrem, a Padisáh felesége, és vele voltak a leghatalmasabb főhivatalnokok.

Esztergomban éheztek a spanyol és magyar védők, Gritti

mégsem tudta elfoglalni, és Kőszeg bevételét is csak eljátszották a magyarok és az oszmánok, de igazából bevenni nem sikerült, ám a szultán kitüntette Ibrahim pasát, hogy a sereg elégedett legyen. Elhalmozta adományokkal, az pedig bőkezűen osztotta a kincseket embereinek, mintha teljes lett volna a siker. A díszkaftánok, arabs paripák, szolgálati birtokok, rubintos boglárok és aranyos kelyhek, gyöngyös markolatú szablyák és a velencei dukátok, firenzei forintok, szultaní aranyak, német birodalmi márkák, aztán a követségek és hadjáratok mind mélyebbre nyomták a serpenyőt, aminek a párjában Ibrahim és a Bégoglu élete emelkedett, mind magasabbra és magasabbra emelkedett. És miközben ők mind magasabbra emelkedtek, nem vették észre, hogy a mérleg szára nem náluk van, nem is a Padisáhnál, hanem annál, aki mindent változtat, de maga változatlan. Alláhnál a számvetés.

A PERZSIAI HÁBORÚ

A janicsárok és a többi katona is gyűlölte a keleti a hadszínteret. A pasák is utáltak Perzsiával háborúzni, mert a távolságok óriásiak, az utánpótlás nehéz, az elvakult síita harcosok vakmerősége rettenetes, zsákmány szinte semmi, és foglyokat sem ejthettek, mert muzulmán hívő nem tehető rabszolgává. Ráadásul ki harcol szívesen a hittestvérei ellen? Azonban most nem volt mentség, mert az átkozott iráni sah megint elővonta az ellenszegülés rozsdás handzsárját.

Szulejmán szultán a sah ellen Ibrahimot küldte, aki hős volt a

szervezésben, a virágos beszédben és az üzleti ügyekben, de a hadakozást gyűlölte, mert nem értett hozzá. A ravasz perzsa sah úgy játszott vele, mint okos egér a lusta macskával. Nem bocsátkozott csatába, inkább feladta a fővárosát, Ibrahim pedig csak vonult utána kietlen vidékeken, aztán a sah fordult egyet, eltűnt, mire pedig Ibrahim megtalálta, már az ellenkező irányban volt, a háta mögött, akkor ő is megfordult, menetelt visszafelé, és mikor már azt hitte, hogy sarokba szorította, az megint kicsúszott a markából. Ez így ment egy évig, Ibrahim serege kimerült és lerongyolódott, a katonáknak elégük volt.

A Padisáh is megelégette a dolgot, és a következő évben maga indult Perzsiába, de addigra eldőlt minden, mert meghalt Hafsza, az anya-szultána, aki úgy szerette Ibrahimot, mint a saját fiát. Ibrahim és Gritti sorsa betelt, mert Hurrem és hívei úgy befeketítették a nagyvezírt a Padisáh előtt, hogy abból többé nem volt visszaút. Ibrahim ott sem volt, nem tudott védekezni. Gritti pártfogó nélkül maradt Isztambulban, és egyszer csak azt érezte, hogy gyenge. Óriási ajándékokat küldött a Padisáhnak, a jóságos Padisáh pedig nagyúri ajándékokkal viszonzta ezt, de mindketten érezték, hogy már nem sokáig tart a kedvesség. Minél jobban érezték, annál hatalmasabb ajándékokat cseréltek.

Szapolyainak jelentették, hogy milyen kincseket küld a szultán a velencei fattyúnak, hát kérte, hogy Lodovico Gritti lehessen Magyarország kormányzója, mert szerette volna, hogy Nagy Szulejmán leghatalmasabb udvaronca viselje gondját a magyaroknak, hisz ráadásul a Bégoglu keresztény is. A nemes szultán pedig kinevezte Grittit Magyarország kormányzójává,

menjen jó messzire, ne is lássa. A Bégoglu ment, vitte nagyobbik fiát, Antoniót kormányzást tanulni, aztán jött vissza, mert akárhányat kivégeztetett a vasfejű magyarok közül, csak nem bírta velük. Se itt, se amott nem volt már maradása. Akkor mesés ajándékokat adott a Szeráj főhivatalnokainak, az ellenségeinek is, azok mindent elfogadtak, Gritti tönkrement, és mikor be kellett adnia a dél-peloponnészoszi városok és Gallipoli éves adóit, akkor csak áruban tudott fizetni, mert az állami adókat elköltötte, miután beszédette. Megvolt a baj. A fődefterdár azonnal jelentett a szultánnak, és Nagy Szulejmán, a gázi, dühöngött. Pont akkor kellett volna a pénz a perzsa hadjáratra.

A SZÁMLA

Azért a Padisáh csak elment arra a hadjáratra Ibrahim után a Próféta Medinába költözésének 941. évében, ami a gyauroknál 1534. Ekkor Bégoglu számára Isztambul városa hirtelen szűkké lett. Az Aranyszarv-öblön túli háza Galatában a Paradicsom rózsalugasából a fenyegetés odújává változott, és a kerti márvány medence víztükrében Gritti úr meglátta életének képét. A városban a Padisáh volt az egyetlen, aki visszatarthatta az ellenségeit, és ő most elment. Egy kiút maradt: Magyarország. Magyarországgal mindent megnyerhetett. Ha ott még nem tudnak a balszerencséről, akkor királlyá választatja magát, és akkor megmenekült. Az éghajlata ugyan zord, a lakói pedig bárdolatlanok, de jobb a varjúnak a verebeknél, gondolta, mint a róka foga közt. Nyomorult Bégoglu! Nem tudta akkor

még ő, hogy miféle verebek azok! Csak azt látta, hogy az öreg Szapolyait a magyarjai kinevették a háta mögött, és nyíltan is, de bezzeg tőle félnek, mert a Szultán megbízottja és az ország kormányzója. Nem így lett Magyarországgal. Nem nyert meg mindent, hanem mindent elvesztett, még az életét is. Alláh minden dolgot számon kér, és gyors a számvetésben.

Ebben az évben Hurrem nagy nehezen elérte, hogy vetélytársa, Mahidevrán ismét megharapja őt. Mindig akkor sikerült, mikor közös férjük háborúzni ment. Szulejmán dúlt-fúlt, mikor a hír Bagdadban utolérte őt; most már Ibrahim sem tudta elcsitítani, mint mikor sikerek közepette, az elfoglalt Pétervárad alatt keszeget ettek a Duna partján.

A jó Hafsza anyácska sem volt többé, Mahidevrán egyszál maga maradt a sok ellenség között, és a Padisáh számúzta őt fiával, Musztafa trónörökössel együtt.

És Hurrem, a lengyel rabnőből lett feleség végül Ibrahim pasát is legyőzte. Pedig ő nem egyszerűen nagyvezír volt, hanem Szulejmán barátja, sőt, több, mint barát. Görögnek született egy velencei gyarmaton, fogolyként került Szulejmán mellé, mikor az még trónörökös volt, de a rabszolgából társ lett a jóban és a rosszban, örömben, bánatban. Együtt ettek, volt, hogy együtt aludtak, tervezgettek, hittek a Piros Alma megszerzésében, abban, hogy meg fogják hódítani az egész világot, és akkor béke lesz, mert a hívők testvérek, és akkor majd tudósokkal és művészekkel fognak társalogni, nem pedig katonákkal. Ilyen szoros kapocs által szavak nélkül is tudtak beszélni egymáshoz. Hurrem nem tűrte.

Mikor Szuljmán apja, a vad Szelim szultán meghalt, és

Szulejmán lett a padisáh, Ibrahimmal hozzáláttak, hogy ketten valósítsanak meg mindent. Felosztották a feladatokat. Szulejmán irányított, Ibrahim tervezett, Szulejmán jutalmazott és ölt, Ibrahim dolgozott, kutatott és figyelt, Szulejmán misztikus ködbe emelkedett, Ibrahim szervezett, Szulejmán hallgatott, Ibrahim beszélt, beszélt. Nem is barátok voltak, hanem cinkosok. Hurrem gyötrődött. Hát most eljött az ő ideje, és el is érte a szultánnál, ami akart.

Én láttam. Még nagyon kicsi voltam, mégis emlékszem rá. Ez életem első emléke.

A szultán és Ibrahim barátságosan beszélgettek egy kertben, de ekkor már Ibrahim sorsa elvégeztetett, csak nem tudta. Az italába bendzset kevertek, Ibrahim elaludt, és akkor Dzsebrail megfojtotta egy zsinórral álmában, Szulejmán pedig végignézte.

A SZÜLETÉS

De a testem már előbb megszületett. Az után, hogy a Bégoglut megölték a magyarok. Szejfi mesélte ezt is:

Gritti készült, hogy a halálos Isztambulból Magyarország trónjára meneküljön. Az utolsó napokban az egyik titkára sietve érkezett Juszúf házába, és kérte, hogy keresse fel Galatában Grittit, mert ő már nem mutatkozhat az utcákon. Juszúf és Szejfi egy bárkát fogadtak, átkeltek az öblön, nézték a puha, rózsaszín felhőket az alkonyatban, és hallgatták az áramló víz surrogását, csendben készültek rá, hogy az ő életük is meg fog változni.

Gritti palotája előtt sok szekér állt, bent felfordulás és sürgős-

forgás várta őket. A Bégoglu csomagoló szolgálókat irányított, minden ajtó tárva-nyitva, messze, egy belső szobában Gritti asszonya zokogott egy széken, miközben egy festő vele szemben ülve a képmását rajzolta, de nem vászonra, hanem valami apró dolgon babrált, talán ékszer lehetett; a művész kicsiben festette rá a képmást.

A Bégoglu idősebb fia, Antonio, ekkor Magyarországon volt Szapolyaival, a kisebbik, Pietro azonban itt futkosott, élvezte a soha nem látott rendetlenséget. Írnokok, titkárok és futárok siettek ki-be, zsidó, görög és nyugati kereskedők várakoztak az előcsarnokban. Illatos nyáreste volt.

– Juszúf! Barátom! Rád számíthatok! Hány nap kell, hogy ezt véghez vidd nekem?

Gritti izgatottan kapkodta a levegőt, és egy frissen írt parancslevélen szárítgatta a tintát. Ilyen iratot nem adhatott ki akárki, nem volt biztos benne, hogy ő még megteheti, de ez volt az egyetlen esélye.

– Segítek neked Bégoglu, ahogy tudok.

– Elmegyek, Juszúf! Elmegyek, és Budán találkozunk Mátyás király palotájában. Most kétezer lovas kell, és legalább háromezer gyalogos is. Kérlek téged, vidd el ezt a levelet a helytartónak! A zsoldot én fizetem, de a hadi népet csak ő adhatja mellém. Csak írja alá a parancslevelet, aztán a többi már pénz kérdése.

– Írja alá a helytartó? Ajász pasa? Bégoglu efendi! Ajász pasa az ellenséged!

– Nem ellenkezhet, nem ellenkezhet, mert Szulejmán Nagyúr meghatalmazása még érvényben van. Tartományi kormányzó

vagyok a Budai vilájetben. Az pasát jelent, Juszúf!

– Igen, az tényleg pasa általában. Mégis furcsa lenne. Hiszen keresztény vagy. Nem is szólít téged senki se pasának, se beglerbégnek, Lodovico bátyám.

– Juszúf, kérlek, holnap reggel menj hozzá, menj el Ajász pasához! Ez az utolsó lehetőség. Ha most nem megyek Magyarországra, később már nem tudok, és akkor itt végem. De a magyarokhoz csak úgy mehetek, ha van némi kíséretem.

Juszúf el is ment másnap, de a helytartó nem állt kötélnek, pedig tudta, hogy a Bégoglu Magyarország kormányzója. Nem engedett, mert Gritti vesztét akarta. Erre Juszúf Szejfivel még aznap elhozatta Grittitől a szultáni fermánt, a kormányzói kinevezést. Mikor Ajász meglátta az iraton a Padisáh kézjegyét, a tugarát, szikrát szórtak a szemei a Gritti iránti gyűlölettől, de a fermánt megcsókolta és a homlokához emelte. Azért a parancslevelet az ötezer harcosról nem írta alá, hanem új parancslevelet íratott ötszáz könnyűlovasra és nyolcszáz lándzsás aszap gyalogosra a Padisáh szolgálatában, akiknek zsoldját a Bégoglu fizeti. Ennyi ember Grittinek kevés volt, alkudoznia kellett.

Juszúf és Szejfi még egy kerek hétig hajókázott a Bégoglu galatai háza és a Szeráj között; huzakodtak Ajász pasával, végül lekenyerezték a titkárait és írnokait, mindenkit, akit csak lehetett a helytartó körül, és akkor egy reggelen összegyűlt ezer lovas és ezer jórészt görög gyalogos a Szeráj külső udvarába, ott Gritti azonnal kiosztatott nekik négyszázhusz ezer akcsét egyhavi zsoldnak, és végre elindult. Szekereken és tevéken minden kincsével és vagyonával ment el, selyem, pénz,

ékszerek, kelyhek, ezüstitálak, lószerszámok, szőnyegek, díszruhák, fegyverek, a fejedelmi vagyon romjai majdnem annyi kocsit töltöttek meg, mint a takarmány és a katonák élelme, és vitte a tizenkét éves Pietrót. Látszott, hogy nem fog visszatérni. Utolsó este, mikor Juszúfot és Szejfit fogadta, a palotája már üres volt, és a termek ajtajai is zárva voltak.

– Juszúf, ha elmentem, jön a defterdár és lefoglalja a házat, mert negyedmillió dukáttal tartozom a Padisáhnak. Az... az asszonyomat itt hagyom. Van vagyona. A szolgálóimat elhelyeztem, jó gazdáik lesznek. Hajót vártam Egyiptomból, Juszúf, és még máshonnan is. És a kikötői vámokat még én bérlem. Kérlek, ami áru érkezik, add el hamar, áron alul, és hozz utánam pénzt. A velencei és a nizzai faktoromtól is pénzt várok, azt is szedd be! A fekete arabs kancámat és a fakót itt hagytam az istállóban, azok legyenek a tiéd.

– Menj atyáimhoz, uram, Szendrőbe, aztán Belgrádba – mondta Juszúf – ők adnak melléd valami hadat, hogy tiszteljenek a magyarok. Ilyen kicsi kísérettel nem mehetsz közéjük. És a rokonaim mással is segítenek téged. Menj atyámhoz, Mehmed béghez és testvéréhez, Báli béghez!

– Nem lehet, kedvesem, mert előbb Erdélybe kell mennem. Medgyesre hívtam össze országgyűlést a barbároknak, ott lesznek Ferdinánd követei is, és üzentem Antonio fiamnak, ő elém jön annyi hű katonával, ahánnyal tud, és aztán Isten segítsen meg bennünket! Juszúf, fiacskám! Ha elvégeztem Erdélyben, Budára megyek Szapolyaihoz. Odavárlak.

A Bégoglu arca eltorzult, mert a belsejét görcsök emésztették. Hetek óta beteg volt.

– Vlad Vintilá fejedelem nem küldte még el az éves adót a kincstárnak. Ha azt Havasalföldön behajtom, elküldöm a Padisáhnak, ő újra a kegyébe fogad, és akkor már mehetek a rokonaidhoz Szendrőbe. Mert atyád és nagybátyád száműzött és szökött gyaurt nem segíthetnek haddal, ó, Juszúf! Érted-e? Csak akkor barátkozhatnak velem, ha már nem vagyok kegyvesztett! És akkor már te is segíthetsz nekem. Adja Isten, hogy be tudjam szedni az adót a Havasalföldön, és minden rendbe jön. Továbbmegyek Erdélybe, az országgyűléssel királlyá tétetem magam, onnan megyek Budára, ott várlak Juszúf! – Gritti köhögött.

Nem úgy lett, ahogy remélte; nem szedhette be az adót Vlad Vintilától. Végül annak is örülhetett, hogy élve átjutott Havasalföldön, mert Vlad mindent tudott a kémeitől arról, hogy kegyvesztetté vált, ráadásul az isztambuli főszámadó, a defterdár futára megelőzte Grittit a paranccsal, hogy Vlad Vintilá fejedelem egy akcsét se fizessen ki neki.

Továbbmentek hát Erdély felé. A hegyekben a kis sereg éhezett, mikor átkeltek a Tömösi-hágón, Erdélyben pedig már csapatokat vontak össze ellene a főurak. Brassó mellett Gritti tőrbecsulta és megölette néhány ellenségét, hogy megfélemlítse a magyar urakat, de ettől most már azok is gyűlöltek, akik eddig megtűrték volna. Mégis továbbmentek az ország belseje felé, pedig egyre fenyegetőbb volt körülöttük minden; a Bégoglu egyetlen öröme az volt, hogy csatlakozott hozzá Antonio fia a maga kíséretével. Végül bevonultak Medgyesre, és ott a csapda bezárult.

A várost körülzárták a magyar csapatok, a medgyesi polgárok

a pokolba kívánták őt, a puszkapor elfogyott, katonái szökdöstek. Gritti a szultán másik hűbéresében bízhatott csak, Petru Raresben, a moldvai fejedelemben, annak meg is érkezett a serege, de a vezér, Hurul dvornyk a magyarokhoz állt. Végül a Bégoglu vele egyezett meg, hogy megadja magát, ha a két gyereket nem ölik meg, hanem Isztambulba küldi Rares vajda. Hurul dvornyk megesküdt, hogy úgy lesz, írást is adott róla, azt is írta, hogy Grittit megvédi, azután mikor Gritti előjött a várból, Hurul dvornyk kiadta őt a magyar uraknak, azok lefejeztették, aztán összevagdalták, ahogy az szokás volt, aztán eltemették Medgyesen egy kolostorban, hiába átkozódtak a keresztény dervisek. A Bégoglut kísérő kereskedőket kifosztották, Gritti vagyonát Szapolyaihoz vitték Budára. Senki nem tudja, mennyit ért az a vagyon, de az biztos, hogy a király és Magyarország kusza pénzügyei ekkortól úgy elrendeződtek, ahogy a meleg nyáresti szellő simítja el a fodrokat a Boszporuszon.

A tizenkét éves Pietrót és a tizenkilenc éves Antoniót Moldvába vitték, és ott Rares megölette őket, azt beszéltek. De Alláh ezt jobban tudja.

A hírek néhány hét alatt értek Isztambulba, pontosan Rabi al-Avval hónap 12. napján, Mohamed Próféta születésének ünnepén. Csak a Szerájban keltett érdeklődést az eset, a városban az emberek ezzel nem törődtek, nem is tudták. Imádkoztak és himnuszokat énekeltek a Prófétáról. Nagy ünnep ez.

Ezen a napon születtem én Amínától, mert őt választotta ki Juszúfnak Alláh, hogy elvegye a józan eszét szerelemmel, és

nekem is őt választotta ki, hogy anyám legyen.

AMÍNA ŐSEI

Anyácskámról, Amínáról soha nem mesélt Szejfi, mikor kisfiú voltam, pedig kérdezgettem eleget. Halíma mesélt róla, a dajkám. Halíma anyám rabnője volt kiskora óta. Egyiptomból származott, és azt beszélték (de Alláh jobban tudja), hogy csak színleg vette fel az iszlámot, valójában azonban az egyiptomi koptok jézusimádó szektájának a tagja volt. Akárhogyan is, ő mesélte el egy este, mikor Juszúf házának tetejéről néztük az anatóliai partok felett kelő holdat, hogy Amína anyácskám is egyiptomi, de ősei között volt egy muszlimmá lett frengi. Ez az ős egy olasz frengi volt, és ha Amína őse, akkor az én őszám is.

Ez az olasz Palesztinában született, mégpedig abban a régi időben, amikor a megveszekedett keresztény lovagok egész Frengisztánból Jeruzsálembe özönlöttek, hogy raboljanak, és a jézusgyalázó kereszténységet erőltessék a népre. Elfoglalták Jeruzsálemet meg még sok várost, és eleinte nagy vérengzést vittek véghez, aztán kereskedni kezdtek, és sokan közülük békében éltek az igazhitűekkel.

– Egy ilyen kereskedővárosban, a tenger partján, a szép Akkóban látta meg a napot ez a te őőd, kicsikém, Ísza – kántálta mély hangján a dajkám, Halíma –; a szülei gazdag genovai kereskedők voltak. Gyerekkorában a szíriai szolgálótól tanult meg arabul, és ez mentette meg őt, mikor az egyiptomi szultán visszavette Akko várát és fogságba került, mert nem a

rabszolgapiacra vitték, hanem an-Nászir szultán választotta ki magának, és mert szőke és fehérbőrű volt, al-Muhadzsernek nevezték, ami annyit tesz: a Messzirőljött. Ni csak, hiszen neked is milyen világos a hajad, kedveském, és a szemed is szürke, mint egy frenginek!

Ettől kezdve Kairóban élt a szultán udvarában al-Muhadzser. Tanulékony volt és jó természetű, és amikor felnőtt, mindig őt hívták, ha olasz vagy francia követeknek, kereskedőknek kellett tolmácsolni, ezért hamar an-Nászir főembere, sőt barátja lett. Al-Muhadzser megnősült, egy fia és egy lánya született.

Később an-Nászir követségbe küldte őt Frengisztánba, és ekkor bejárta Iszpaniát, Francsét, Itáliát, átkelt a hegyeken, és elment Alamániába, sőt, még arra a szigetre is, ahol az emberek magasak és otrombák, beszédük pedig olyan, mint a nyúlós csigák mozgása, Angliába.

Azonban irigyei egyre többen lettek, és mikor a jó an-Nászir életének tintája teleírta az idő számára kimért papirosát és a Paradicsomba költözött, fiánál, az új szultánnál, Szaifaddínnál megrágalmazták al-Muhadzsert, hogy titokban keresztény, mert találtak nála egy könyvet, amit Iszpaniából hozott, és más vádakot is kieszeltek ellene, amelyekért a szultán lefejeztette őt. Fia elmenekült, ám leánya, Dunjazád ekkor már Szaifaddín szultán felesége volt. Látod, Ísza, kisfiam! Alláh olyan dolgokat képes véghez vinni, amelyeket ember soha ki nem gondolhat! Alláh a legjobb cselszövő.

Dunjazád fiút szült Szaifaddín szultánnak. Alaeddín lett a neve ennek a fiúnak. Mikor Alaeddín atyjáért eljött az örömök megszakasztója, hű társak szétválasztója, kötések feloldozója, ő

követe atyját a trónon, ám uralma nem tartott soká. Egy viharos éjszakán lázadás tört ki Kairóban, Alaeddín ki tudott szökni a városból, Gáza felé menekült a sötétben, ám elvágták az útját üldözői.

Halíma beleivott a fahéjas-barackos serbetjébe, komolykodva összehúzta mandula vágású szemeit, én megigézve hallgattam. A Boszporusz túlsópartja fölött olyan volt a hold, mint egy nagy narancs.

– Nem volt menekvés másfelé, mint a sivatagba, Alláh kemencéjébe, ahol a szomjúság megöli a lovat, a hőség leteríti a vándort, a nap elszárítja a karokat, a homok eltemeti a testet. Alaeddín megmenekült a kardoktól, de a menekülés éjszakája után a halál nappala virradt rá a pusztaságban. Amíg volt lova, lovagolt, mikor lova elhullott, gyalogolt, mikor ereje elhagyta, összeesett és pusztuláshoz közel, félájultan feküdt a napon, amikor a durva szemcséjű homokban valami a kezébe akadt.

– Mi volt az, mi volt az? – vágtam közbe, mert nagyon izgultam Alaeddínért, hiszen nem halhatott meg!

– Jaj, mi volt, mi volt? Hát egy gyűrű!

– Egy gyűrű?

– Egy gyűrű. Nézte a gyűrűt Alaeddín, hát az aranyában valami régi írás volt, a foglalatában pedig egy fekete obszidiánkő, amibe holdkaréjt illesztettek ametisztből és öt kis csillagot gyémántokból. Alaeddín keserű könnyeket sírt, amiért úgy kell elpusztulnia, hogy víz és élet helyett hiábavaló kincsre és halálra talált, felhúzta a gyűrűt, és hozzálátott, hogy utoljára fohászkodjon Istenhez. De ima előtt mosdani kell, és mivel víz nem volt, nekilátott, hogy homokkal végezze el a tisztálkodást,

hiszen a Korán 5. szúrája 6. verse ezt mondja:

فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَسَّبُوا
صَعِيدًا طَيِّبًا فَاَمْسَحُوا
بِأَيْدِيكُمْ وَأَنتُمْ
إِن كَانُ غَفُورًا غَفُورًا

*Vizet, ha nem találtok, hát vehettek tiszta homokot,
és dörzsöljétek meg vele a kezetek és arcotok! Mert
első elemed a föld. És az utolsó. Alláh engedelkeny
és megbocsátó.*

Ám amikor Alaeddín a kezét dörzsölgette, a gyűrű valahogy elfordult az ujján. Ekkor hangot hallott:

– Szolgálatodra, ó uram! Parancsolj, és én teljesítem!

– Ó, Istenem teremtménye, ki vagy te? – kérdezte Alaeddín halálra váltan.

– A gyűrű szolgája vagyok, és annak engedelmeskedem, aki a gyűrű birtokosa. Nincs mentségem az alól, amit parancsol, mert varázslattal kötött engem a gyűrűhöz a belevéselt szent nevek ereje által Ád régi királya, mielőtt Alláh elpusztította őt Húd próféta kigúnyolásáért.

– Alláhé minden hatalom! Mi a neved, ó hatalmas szellem?

– Nevem Abú sz-Szádát, és a dzsinnek szultánja vagyok. Akarod-e, hogy kiszárítottassak egy tengert, virágzó várost építtessek, vagy folyómedret ásassak itt? Vagy akarsz-e megöletni egy hatalmas királyt, hegyeket átvitetni egyik országból a másikba? Akarsz-e egy hadsereget most azonnal koromfekete lovakon, aranyos vértékben? Meglesz azonnal, a nappal és éjjel alkotójának engedelmeivel. Ha valamit kívánsz, el kell fordítanod a gyűrűt, de jól vigyázz, hogy csak egyet fordíts, mert különben a Nevek elégetnek engem is, téged is.

– Vizet hozz! Várj! egy sátrat is, és valami ennivalót!

Egy szemhunyasnyi idő múlva porcelán korsóban hús forrásvíz állt Alaeddín előtt, aztán díszes sátor tűnt elő benne

szőnyegekkel, alacsony asztallal, rajta százféle fogás illatozott a növények magvaiból, gyökereiből és leveleiből főzve, a hegyek és mezők állatainak húsából sütvé és gazdagon fűszerezve, a tenger halaiból és a levegő madaraiból; mindenféle szárított gyümölcsökkel és más mézzel készült édességekkel. Alaeddín evett, ivott, aztán ismét elfordította ujján a gyűrűt, és Abú sz-Szádát a szolgálatára állt.

– Azt parancsolom, hogy építs nekem palotát Bászra városában, és vigyél oda.

A szellem a föld felé intett, mire az meghasadt, és egy csapat dzsinn termett előttük. Abú sz-Szádát jelt adott nekik, azok eltűntek, ő maga pedig Alaeddínt Bászrába repítette, de nem tudta olyan gyorsan odavinni, hogy addigra a palota ne állt volna készen minden berendezésével, kertjeivel, szökőkútjaival, szolgálóival. Akkor Alaeddín beköltözött, és gond nélkül élte napjait.

A város kormányzója hamarosan hírül vette, hogy előkelő idegen érkezett Bászrába, és Alaeddínért küldött, mert szerette volna megismerni. Ő elment a kormányzóhoz, illendően köszöntötte, beszélgetésbe elegyedtek, másnap ismét meghívta magához a váli, és a következő napon is, mígnem mulatótársává fogadta. Vígóságban és jólétben töltötte napjait Alaeddín, a gyűrűt pedig csak rejtve forgatta el az ujján, ha valamire szüksége volt, nehogy titka kitudódjon.

Hanem egy idő után a kormányzónak szemet szúrt, hogy milyen nagy jólétben él, pedig nem kereskedik, pénzváltással sem foglalkozik, és más jövedelmező ipart sem kezd Bászrában. Elhatározta, hogy mindenképpen a végére jár a talánynak, ezért

magához hívatta vezírjét, hogy tanácskozzon vele.

– Te vezír! Lehet-e Alaeddínt látni a kikötőben, mikor hajó érkezik? Vagy a karavánszerájban és a bazárban, ahol a kereskedők és pénzváltók találkoznak? Hallott-e róla valaki, hogy valaha is karavánja érkezett Bászrába, vagy kötött-e valakivel üzletet?

– Valóban nem lehet ilyesmiről tudni, bölcs váli – felelt a vezír a kormányzónak –, de talán atyjától hagyott öröksége oly hatalmas, hogy nincs is szüksége ilyesmire.

– Nem tetszik ez nekem. Hanem valahogy be kell látnunk a titok fátyla mögé.

– Ajándékozz néki szép rableányokat, és majd általuk megtudunk mindent.

A válinak tetszett a tanács, hát másnap reggel két legszebb rableányát küldte ajándékba Alaeddín házához. Csodák csodája, nemsokára negyven teve állt a kormányzó háza előtt, vagyont érő köntösökbe öltözött mamlúkok vezették őket, mindegyik tevén a holddal vetekedő szépségű rableány ült, a nyergekről lógó zsákokban pedig kétszer negyvenezer arany viszontajándék és hatalmas drágakövek voltak, gyémánt, rubint, kárneol, onix, amihez foghatót ember még nem látott.

Erre a váli felfogadott egy öregasszonyt, aki hennát árult, és minden péntek délben Alaeddín házához küldte, mikor az imádkozni ment a mecsetbe, hogy kérdezze ki a két rableányt, de azok nem tudtak semmit. Ekkor mást gondolt a ravasz kormányzó.

Egyik este ismét együtt töltötte az időt mulatótársaival, köztük volt Alaeddín is. Mikor az asztalt behozták, egy eddig

nem látott lány jött be, akinek gazella lépte magához béklyózta Alaeddín tekintetét. Mikor a lány eléje hajolt, hogy italt töltsön neki, véletlenül félrecsúszott arca elől az izár, és közletről kapcsolódott egybe tekintetük. Alaeddín perzselő tüzet érzett a szívében, és eszt vette a szerelem.

– Ki volt ez lány, dicső váli, aki a paradicsomi hírikat megszégyeníti termetével és arca szépségével?

– Az egyetlen leányom, Sahrazád.

– Homlokán a hajnali égbolt, szemében csillagos éjszaka! Uram, leányod elvette az eszemet. Kérlek téged, szabj bármilyen feltételt, adj bármilyen parancsot, kívánj akármi szolgálatot érte, és ha méltónak találsz, add hozzám feleségül!

– Barátom, hiszen annyi mindent köszönhetek neked. Hogyan is kérnék bármit, mikor számomra lenne a legnagyobb öröm ez a házasság – felelte a kormányzó.

Másnap hívatta kádit, megkötötték a szerződést, a házasságot kihirdették a városban, és Alaeddín egy teljes hónapra megvendégelte a népet, a nászmenetkor marékkal szórta az aranypénzt és a drágakövet az utcán, felesége minden rabnőjének vagyont érő ékszereket adott és arannyal szőtt milhafákat öltözékül. És mikor az éjszaka szultánja fekete lepleibe vont minden embert, megoldotta hitvese övét, sóvárogva szívták egymás illatát, ajkuk találkozott, Sahrazád mindkét combjával körülfonta, és így kiáltott:

– Ó betörések atyja, ki a kapukat berontod, a falakat szétnyitod!

És megtörtént, amiről kíváncsiskodni nem illik, kiszakadt a sóhaj, amit elfojtani nem lehet.

- Micsoda? Mi történt, Halíma? – kérdeztem bele gyanakodva.
- Baj lett? Ki sóhajtott? És miről nem lehet kíváncsiskodni?
- Miről, miről? Mindenről lehet, de ezt így kell mesélni, te gyerek! Azt kell ilyenkor mondani a mesében, hogy nem illik.
- Mit nem illik? És milyen mese? Alaeddín az én ősöm. Mi történt?
- Semmi, csak amikor az emberek szorosan összetapadnak, az ágyékuk egyesül, és olyankor sóhajtoznak és nyögnek.
- Tudom. Mint a kutyák, a macskák, és mint amikor Amína nincs itthon, és atyám magához rendel téged este. És a herélt pónim és Szejfi nem csinálják, mert nincs nekik kedvük.
- Nemcsak kedvük nincs, te, hanem szerszámuk sincs.
- Mi történt aztán?
- Aztán boldogan éltek, Sahrazád fiút szült, akit Szindbádnak neveztek. Ám a váli időről időre faggatta a leányát, és addig faggatta, mígnem szegény Sahrazád kitudta férje titkát, és elárulta atyjának. Úgy égette a vágy ettől kezdve a kormányzó szívét a gyűrű után, ahogy a számum emésztte el az oázis kertjeit. Megparancsolta leányának, hogy vegye magához, és adja át neki a kincset, de Sahrazád nem engedelmeskedett, mert lelke egybeforrt férje lelkével. Azonban engedelmeskedett az egyik rableány, akit a váli küldött Alaeddín házába. Tudta ez a lány, hogy mikor a szerelmesek egyesülnek, Alaeddín mindig leveszi a gyűrűt a beleírt szent nevek iránti tiszteletből, egy párnára rakja, és ha egymástól eltelve és kimerülten elalszanak, néha csak reggel veszi ismét fel. Megvesztegette a kapuőrző eunuchokat, és egy ilyen éjszakán belopózott a hálóterembe, ellopta a gyűrűt, kinyitotta a kaput, és mert nem tudta, mi van

a birtokában, az őrrrel elküldte a válihoz. A váli felkiáltott örömeiben, ujjára húzta és megforgatta a gyűrűt, erre megjelent Abú sz-Szádát.

– Parancsolj, uram, és teljesítem! Százezer dzsinn ura vagyok, minden dzsinn alatt százezer hatalmas márid szolgál, és minden márid alatt százezer rettenetes ifrit.

– Azonnal vidd Alaeddínt a legtávolabbi sivatag közepébe!

Alaeddín arra ébredt, hogy süvítő szélben repül a felhők felett a szellemmel.

– Miért teszed ezt velem, ó, Abú sz-Szádát?

– Mert ostoba voltál, és hagytad, hogy ellopják tőled a gyűrűt
– felelte az, és letette a pusztaságba.

Soha többé, senki nem hallott Alaeddín felől, és nem is látta senki. Maga is azt gondolta, hogy talán csak haldoklásában álmodott mindent, amióta Kairóból menekülve a sivatagba került.

Sahrazád észrevette, hogy ura eltűnt mellőle, lámpást hozatott, és látta, hogy a gyűrű sincs a párnán. Borzasztó gyanú szorította a szívét, azonnal atyjához kísértette magát, és eléborulva kérte, hogy adja vissza férjét. A váli olyan volt, mint aki bortól részegül meg. Abú sz-Szádátot akarta hívni, és azt sem tudta, hogy előbb kincsekkel és arannyal töltsön meg mindent, vagy megölesse a kalifát, és maga üljön a helyére Bagdad városában. Éppen akkor forgatta meg a gyűrűt, mikor Sahrazád a kezébe kapaszkodott, a gyűrűn megcsúsztak a váli ujjai, aztán dühösen és erősen ragadta meg, és a gyűrű kétszer fordult át.

Ekkor vakító fény tört elő az obszidiánkőből, az ametiszt

holdból és a gyémánt csillagokból, elszabadult démonseregek száguldoztak a szobában, és kacagtak a ház körül, aztán ahogy a füst eloszlott, csak a gyűrű feküdt a kőpadlón, mert a válit és Sahrazádot elemésztette a nevek tüze Abú sz-Szádáttal együtt.

A gyermek Szindbád árván maradt. Nőtt, növogetett a bászrai palotában a szolgák és rabnők között, és szép ifjúvá serdült. Vígan élt, mert a ház tele volt kincsekkel. Mulatozással, hajókázással teltek napjai, léha társakkal szerencsejátékot játszott, mígnem egy reggel arra kelt fel, hogy nem maradt semmije, csak a háza és néhány szolga. Megfordította az emlékül maradt feketeköves gyűrűt, de semmi nem történt.

Ekkor eladta a házat és minden vagyonát, a pénzen árukat vett, és más kereskedőkkel együtt hajóra szállt, hogy távoli földeket lásson, adjon, vegyen. Ahol kikötöttek, a kereskedők nyomban odasereglettek és megvásárolták áruit, a pénzen ő új árukat vásárolt, aztán továbbutazott, és ezt addig művelte, amíg nagy vagyont szerzett, és így tért vissza Bászrába. Visszavásárolta atyja palotáját, és élte tovább ugyanazt az életet, mint régen. Rabnóitól sok gyermeke született, akikkel nem törődött, bort ivott, kockajátékot játszott, és nem gondolt a holnappal. Mikor vagyona ismét elfogyott, megint hajóra szállt, és csak Alláh tudja, hogy merre járt, milyen távoli tengereken hajózott és milyen partokon kötött ki, hányszor menekült meg hajótörésből, mi minden esett meg vele, de ismét gazdagon tért haza. Ám az így szerzett vagyonok mind hamarabb olvadtak el a mind vadabb dorbézolásokban, és ilyenkor már nemcsak szolgálóit, de gyermekeit is eladta Szindbád, kit a bőrcserzőknek, kit az ötvösöknek, kit a kerítőknek, és amikor

évek múlva hazatért, volt, akit visszavásárolt. Közben gyermekei nőttek, növekedtek, szemük kinyílt. Mikor egyik lánya, Mardzsána, aki szép volt, mint Sába királynője és okos, mint Judit, látta, hogy apja megint mélyre süllyedt a züllés mocsarába, magához vette a holdas gyűrűt, kiszökött az utcára, futott a kikötőbe, és az első gazdagon öltözött kereskedőifjú előtt megállt, megérintette, aztán megcsókolta és a homlokához emelte saját két ujját, majd így beszélt:

– Ó efendi, kezekben van az életem, kezemben van az életed!
– és felfedte arcát.

Az ifjú szívét úgy járta át Mardzsána tekintetének édes mérge, mintha bendzset ivott volna. Éppen aznap indult egy hajó Hindusztán felé, amit Indiának is neveznek, az ifjú berakatta áruit, a kapitánynak kifizette a díjat, kibontották a vitorlákat, és elhajóztak Indiába.

Azon az éjszakán Timur Lenk serege ütött rajta Bászrán. Betörték a kapukat, sötét hordák lepték el az utcát, lovak és lovasok vadállati tekintete között nem volt különbség. Senki nem menekülhetett, a lándzsák éhesen faltak a testekbe, és a kardpengék úgy jártak az emberek húzában, mint ezüstös pikkelyű halak a napsütötte kerti medence vizében. Nyilak süvítettek, és a lángok táncoltak.

– Mi lett Szindbáddal? – kérdeztem bele.

– Nem tudom – mondta Halíma – nem tudhatok mindent. Látod, a férfiak úgy tűnnek el, hogy nem tudjuk, mi van velük. Szerintem meghalt.

– Halíma! Amint megszeretem valamelyik ősoemet, az máris meghal!

– Egy hőst elég egy pillanatig szeretni, kisfiam. Isten nem a mi órákkal mér.

– Mi az, hogy hőst? én őst mondtam. Azt hittem, igazat mondasz és nem mesét.

– Ó, a hős és az ős ugyanaz! De figyelj, mondom tovább. Szindbád leánya, Mardzsána élt, és boldog volt Delhi városában. Fiúgyermeket fogant, a fekete gyűrűt néha megforgatta, aztán mikor látta, hogy ártalmatlan, férjének ajándékozta, hogy fiuk, a kis Omár majd tőle örökölje.

Omár nőtt, növekedett, Mardzsána mindent elmesélt neki a család történetéről, ahogy azt egy öreg rabnőtől hallotta, akit még Alaeddín dzsinnje hozott Bászrába. Omár pedig, ahogy ifjúvá serdült, azt kívánta, hogy bárcsak láthatná Bászrát, Kairót, végig akart menni ősei nyomán egészen az itáliai Genováig, ahonnan al-Muhadzser frengi ősei jöttek, és még tovább, még tovább, a messzi nyugat homályba vesző útjain. Ezért atyja elé állt, és kérlelte, hogy adjon neki pénzt árukra, mert saját üzletet szeretne nyitni. Atyja szomorú volt, hogy el kell válniuk, de végül elvitte a bazárba, megismertette kereskedőtársaival, kitanította, mi mennyit ér, mit hogyan kell intézni, melyik pénzt milyen arányban váltják; aztán neki adta a gyűrűt, és sírva búcsút vettek egymástól.

Omár sok szantálfát és borsot vásárolt, hajóra szállt, és elindult nyugat felé. Először Bászrába ment, ott nagy haszonnal adta el a szantált, a hegyekből származó nyersdrágaköveket és a messzi északról hozott prémeket vett, azt Dzsiddában tömjénre cserélte, fegyvereseket fogadott, és csatlakozott egy Kairóba tartó karavánhoz. Baj nélkül megérkezett, a tömjént egy

velencei kereskedőnél értékesítette. Mikor elbúcsúzott ettől a kereszténytől, és már majdnem továbbsietett, hogy a derekát húzó aranyat letétbe helyezze a jegyzőnél, hirtelen mégis visszafordult. Megkérdezte a velenceit, mikor indul haza, és az azt válaszolta, hogy másnap indul Alexandriába, ahol a kikötőben várja a saját hajója. Erre Omár nem tétovázott tovább, hanem elhatározta, hogy azonnal a gyaurok országába utazik. Nagy felárral tüstént visszavásárolta a tömjént a velenceitől, összes megmaradt pénzén elefántcsontot vett a bazárban, berakatta az Indiából hozott borssal együtt, és másnap bárkara szállt a velenceivel.

Szerencsésen megérkezett Velencébe, ahol a házak közötti vízen járnak a csónakok, és a palotákban emberekről és prófétákról festett képeket imádnak a gyaurok. Omár mindent eladott, és ekkor vagyona már akkora volt, hogy nem hordhatta magánál, ezért elment egy zsidó kereskedőtársaság megbízottjához, és majd minden aranyát rábízta. A zsidó írást adott, amivel a világ bármelyik városában pénzt vagy árut vehet fel annyiért, amit az áru vagy a pénz abban a városban ér. Így hát Omár szabadon mozoghatott, rablóktól sem kellett tartania, és bármelyik városba ment, vagyona gondoskodott róla anélkül, hogy foglalkoznia kellett volna vele, mert a zsidók kamatot fizettek neki.

Elindult, Genovába is elment, de nem akadt ősei nyomára, élt sok nagy és fényes városban, látott sok mecsetet, ahol aranytól roskadozó bálványok előtt térdepeltek a frengik, közben egyre adott, vett, egyre gazdagabb lett, nagyhatalmú bégekkel és királyokkal találkozott, híres tudósokkal és művészekkel

tanácskozott, és gyorsan megtanulta az olasz és a latin nyelvet.

Még Róm főmollájának, a pápának is kölcsönzött pénzt titokban, amit az nem adott meg határidőre, de Omár erre nem is számított, elég volt neki, hogy a főmolla házában és templomaiban bálványokat nézegethet, és ördögien ügyes bálványkészítőkkal beszélgethet, akiknek művészete oly tökéletes volt, hogy a szobrok és festmények élőnek látszottak, a mögójük pingált mezők, hegyek és erdők tájain pedig eltévedt a tekintet.

Így élt sok évig, míg egyszer sírva fakadt, mert eszébe jutott, hogy szülei már biztosan nem élnek, és ő nem temette el őket, és eszébe jutott a napfény és a meleg, eszébe jutott egész hazája. Velencében hajóra rakatta legbecsesebb kincseit, a gondosan gyűjtött könyveket, eközben csiszolt tükröket, ékszereket, hosszú töröket és rengeteg szép mívű puskát vásárolt, hajóra szállt ismét, és Kairóba utazott. A fegyvereket a szultánnak kínálta fel eladásra, és a szultán örömmel kapott a dolgon. Vendégül látta Omárt a palotájában, a vendégség átnyúlt a következő napba és a következőbe, mígnem Omár feleségül vette a szultán egyik lányát, házat vásárolt, egyik év követte a másikat, és a Nílus partján érte el őt Isten üzenete.

Élete utolsó évében a szultánleány fiút fogant tőle, de a gyermek már csak halála után született meg, ezért nem adhatta tovább neki a család történetét.

– Akkor te honnét tudod? – kérdeztem erőtlenül, de a választ már nem hallottam, mert elaludtam, Halíma a karjában vitt le a tetőről.

IBRAHIM

Kisgyerekkoromból emlékszem anyám arcára. Csak később mindig valami szorítást éreztem, ha rá gondoltam. Szejfi azt mondta, hogy mikor már nem szoptatott engem, felszabadította egy rabszolgáját, ő maga különös ruhákat szerzett, amelyekben úgy nézett ki, mint egy férfi, fegyvereket vett annak a szolgának, talán még magának is, de ez már nagyon hihetetlen volt. Aztán elutazott valahova, és csak hónapok múlva tért vissza elgyötörten és kimerülten. Később is többször elutazott, nagyon keresett valamit északon; most már tudom, hogy mi volt az.

Emlékszem kisfiú koromból valami elmondhatatlan érzésre, mikor este megcsókolt, és utána nem mertem elaludni, mert éreztem, hogy reggel már nem lesz velem. Egyszer, mikor hazajött, megütöttem. Félelmetes és meleg érzés volt, sírtam, aztán neveltünk. Kimerülten, soványan és elkeseredetten jött meg, és nagyon örült nekem. Éles arcvonásokat nem látok, ha rá gondolok, csak lágy körvonalakat, és hallom a hangját. Inkább érzem őt, mint látom.

Hol Juszúf atyám városi házában laktunk a dajkámmal és Szejfivel, hol Dzsebrailnál, a kertészek főnökénél a Szerájban.

Még kétéves sem voltam, mikor Amína anyácskám először elment, és engem a dajkámmal együtt akkor is Dzsebrail vett magához a Szerájba, mert Juszúf és Szejfi Magyarországon voltak. A Palota kertjeiben játszottam.

Fehér és piros virágokra emlékszem, tulipánok lehettek, és apró kis rovarokra előttem a fűszálak között. A kert közepén

egy nyitott pavilonban két férfi ült egy kereveten és beszélgettek. Én kis kavicsokat tettem a hangyák elé, a kert másik végében elszurrant egy macska, a két férfin magas, fehér turbán volt, homlokuk felett villant valami drágakő. Nem messze tőlem egy bosztandzsi ollóval nyírta a fűvet, a két nagyúr sárgán fénylő kelyhekből ivott, nevettek valamin, aztán az egyikük lassan eldőlt a kereveten, és elaludt. A másik férfi ekkor sírva fakadt, előjött Dzsebrail, egy zsinórt tett az alvó nyakára és megszorítva tartotta, annak az embernek néhányszor megrándult a keze és a lába, aztán nem mozgott többet, a másik férfi görcsösen zokogott, megcsókolta az alvó kezét, utána felállt, a szájához, aztán a homlokához emelte két ujját, és kiment a kertből.

Ez az első dolog az életemben, a legrégebbi, amire emlékszem. Ekkor kaptam lelket Istentől. Vad és szertelen lelket.

JUSZÚF HALÁLA

Magyarország távoli és zord vidék. Olyan sokára értek ide a hadseregek délről, hogy alig maradt idejük harcolni, máris vissza kellett menniük, mert hideg lett, még többet esett az eső, mint nyáron, ősz közepén már havazott is, elfogyott az élelem és a takarmány, a bozót és a sár lebírhatatlan volt, az erdők sötétek, a folyók túl szélesek, a mocsarak végtelenek. A Boldogságos Padisáh abban reménykedett, hogy nem kell többet odamennie, mert a magyar király majd rendet tart az

országában, de keservesen csalatkoznia kellett.

Szapolyai hitványabb volt egy asszonynál is. Ha jöttek Ferdinánd vértesei, elszaladt Budáról, a katonáit pedig nem fizette rendesen, így hát azok hol megvédték Budát, hol nem. Még olyan is volt, hogy csak a felesége, a boszorkány természetű Izabella tartott ki a németek ellen, amíg a határmenti szandzsákok oszmán seregei oda nem értek, és el nem zavarták őket. Ha az oszmán hadak bejöttek, Ferdinándék elfutottak, aztán ha kimentek, megint visszaszemtelenkedtek, és ilyenkor Szapolyai menekült újból. Ez így ment évről évre, mígnem Alláh árnyéka, A Padisáh meg nem elégelte. Mert csak addig veszekednek az egerek, amíg haza nem jön a macska.

A 947. év Szafár havában (a tévelygők naptárában 1540 júliusában) Szapolyai király felcserélte az életet a halállal. Ez kellett csak a kapzsi Ferdinándnak, aki már annyira sóvárgott ennek a pocsolyákban bővelkedő tartománynak a királya lenni, hogy elméje teljesen megzavarodott! Sereget gyűjtött, és a következő évben ostrom alá vetette Budát, ahol Izabella királyné lakott. Ennek most véget vetünk, gondolta a Boldogságos Padisáh, elhajtotta a német bandát, elfoglalta Budát, erős helyőrséget hagyott benne, kinevezett egy megtért magyar embert, Szulejmán pasát kormányzónak, aztán hazament.

Azt gondolta, hogy ezután minden jó lesz, csakhogy: aki tevét vásárol, annak magas kaput kell ám építenie! Ha eddig száz baja volt Magyarországgal Nagy Szulejmánnak, akkor mostantól ezer. Az istentől óvott birodalom szélétől, Eszéktől, nagyon hosszú volt az út Budáig, és bizony magyar banditák

leskelődtek minden bokorban. Az utasokat elrabolták, a kereskedőket kifosztották, az utánpótlást felprédálták. Ráadásul a német sátánok annyira megszokták, hogy nyaranta Buda alá járkáltak ostromolni, amíg az Szapolyai kezén volt, hogy épp úgy eljöttek a következő nyáron is, mikor pedig már oszmán beglerbég ült a várban. Nem hiába mondják: alvégen veszel házat, róka a szomszédod.

Nem volt mit tenni, el kellett foglalni a többi magyar várakat és városokat, hogy Buda és az odavezető út védve legyen. Hát még egyszer elindult a nagy hadsereggel Szulejmán Szultán, a Törvényadó, hogy 1543-ban széles udvart és jobb szomszédokat csináljon annak a háznak.

Ekkor már nagyapám, Mehmed bátyja, Jahjapasa-oglu Báli volt a budai pasa, és fiai is magas állású urak voltak: Arszlán bég, a rettenetes hadvezér hamarosan szandzsákokat irányított, Dervis bég pedig (legyen áldott!) már Szeged szandzsákbégjeként csatlakozott a Padisáh közeledő hadához.

Juszúf apám a testőrséggel kísérte az Isztambulból induló sereget. Tavaszi reggel volt, mikor atyám és Szejfi elbúcsúztak tőlem. Nagyon sírtak mindketten, én is sírtam, Halíma is. Ismét beköltöztünk a Topkapi Szerájba Dzsebrail bosztandzsi-basihoz, a főkertészhez, aki Ibrahim pasa személyes kivégzésével váltotta meg Hurremnél az állását és talán az életét is. Mert Dzsebrail Ibrahim pasa pártfogoltja volt. És Juszúf is. Életüknek maradék idejében végig ennek a veszedelme kísérte őket.

A Padisáh hadai végigjárták a hegyi utakat, átkeltek a széles folyókon, és bevonultak Magyarországra. Mikor Siklós várát ostromolták, a félkonaknyira levő Pécsről küldöttség jött a város

kulcsaival, mert a pécsiek nem akarták, hogy megint a tűznek adják a várost, mint a mohácsi csata után. A Padisáh kegyesen fogadta őket, és így elkerülték a pusztulást, de a saját katonáik és főuraik épp úgy kirabolták a pécsieket, mint Mohács után. Kirabolták a Pécsen maradókat is, és azokat is, akik a Mecsek erdőségein át menekültek.

Kászim bég serege jött be először a városba, és atyám, Juszúf is a kíséretében volt. Ámulva nézték végig az utálatos bálványokkal és egyéb istentelenségekkel telezsúfolt templomokat, melyeknek szépségéhez foghatót még soha nem láttak. Senkit nem bántottak, semmit nem raboltak, a tatárokat Pécsről távoltartották.

Aztán a Padisáh és a pasák megvívták Esztergomot és Fehérvárt, a magyarok Belgrádját. De ez nem az a magyar Belgrád, amelyik Erdélyben van, mert azt Gyula-Fehérvárnak hívják. Ennek Székes-Fehérvár a neve, mert régen itt laktak a királyaik. A magyarok annyi királyt temettek el Fehérvár legnagyobb templomában, hogy mikor az a templom az igazhitűek kezébe került, nem dobálták ki őket, ahogy más templomokból kiszórták a hullákat, hogy mecsetté tehessék őket. Inkább lemondtak róla, és másik templomot alakítottak mecsetté. Ennek a Fehérvárnak a bevételekor itta ki atyám a vértanúság kelyhét.

Avagy ki tudja? Senki nem látta őt holtan. Csak Alláh tudja, aki mindent változtat, de maga változatlan.

Szejfi minden nap az erdő széléről, a falaktól háromszáz lépésnyire nézte, mi történik Fehérvár falain. Rövid, de véres ostrom volt. A vár körüli mocsarakat nem mindenhol sikerült

lecsapolni, mert hiába vágták át a duzzasztógátákat, a patakok tovább táplálták az ingoványt. A lagumdzsik a száraz részeken sem tudtak aknákat fúrni, mert a földből mindenütt víz tört fel. Meg kellett várni, amíg az elfoglalt Esztergom alól megérkeztek a nehézágyúk, akkor a falakat tíz napig törették, hogy a füst ellepte az eget, a szanaszét röpködő törmelék pedig a földet, közben a janicsárok ásták az árkokat, egyre közelebb kerültek a falakhoz, keresztbe-széltebe kacskaringóztak az árkok, és onnan lelőtték, akit a falon láttak, de a gyaurok állandóan kitörtek, és sok bajt okoztak.

Végül egy reggelen, amikor vastag köd jelezte, hogy úgy kell véget vetni ennek az egésznek, ahogy az ősz vet véget a nyárnak, elindult a had mindenfelől, és Alláh nevét kiáltva ellepte a berontott falakat. Juszúf a legjobb harcosaival megmászta az összelyuggatott rondellát az északi kapu mellett, összeakaszkodott néhány védővel, talán olasz zsoldosok lehettek, dulakodtak a szűk helyen, leroskadt néhány páncélos védő és néhány fehér dolmás oszmán testőr, de nem sokáig tartott, mert letről özönlöttek fölfelé a janicsárok, a maradék védők elszaladtak a bástyáról, a rohamozók pedig magasba emelték a falon a zászlót. Szejfi valami szorítást érzett. Nem volt jó, hogy azok az olaszok olyan könnyen elfutottak. A torony alá volt aknázva. Akkor robbant fel, mikor tele volt vörös ruhás janicsárokkal. Füstcsíkot húzó gerendacsonkok és kövek süvítettek, a bástya beroskadt. Juszúfot nem lehetett megtalálni.

Semmit nem talált Szejfi, mikor a törmelékben kutatott. Juszúf sárga csizmája, az egyszerű izába, a felső köpeny, a vörös nadrág, a könnyű sisak köré tekert fehér turbánszalag, az öv, a

szíriai kard és a kis rézveretes bőr pajzs mind eltűntek.

Akkor már több, mint egy esztendeje nem tért haza Isztambulba anyám, Amína.

DZSEBRAIL

Ősz közepére jött haza Szejfi apám halálának hírével. Dzsebrail elmondta az al-Fátiha imát, aztán részletesen kikérdezte mindenről Szejfit, én pedig mindent hallottam, miközben a játék ágyúm kerekét szereltem le, aztán vissza. Két kis ékkel lehetett rögzíteni a tengelyhez. Dzsebrail beszélgetés közben néha rám nézett, és külön nekem mondta:

– Ísza, hallod-e, atyád a Paradicsomban van Istennel! Kertekben van, tiszta források között!

Értettem az egészet, de nem volt semmi különbség ahhoz képest, ahogy eddig volt. Juszúf eddig is állandóan utazott a frengisztáni követségekkel vagy Anatóliában a burszai kereskedelmi dolgai miatt. Ha hazajött, új ruhákat hozott nekem és finom ötvösmunkákat: kicsiny, életlen fegyvereket vagy rugóval mozgó szerkezeteket, zenélő gépeket, selyemruhás bábukat, paravánt selyemből, amellyel árnyjátékot lehet játszani, ha lámpát gyújtunk mögötte, sípot, ami úgy szól, hogy egy jól lezárt hengerben vizet forralunk, és a hengerből vékony réz csövecske vezeti a gőzt a sípba. Hozott egy bámulatos játékmadarat is, aminek mozgathattam a szárnyait, de akkor ez már nem volt meg: annyira vágytam rá, hogy igazából repülhessen, hogy ledobtam a házunk tetejéről és összetörött.

– Atyád hős vértanú. Alláhért harcolt!

Akármit is mondott Dzsebrail, a főkertész, sírt. Szejfi is sírt, Halíma is sírt. Jó efendi! Az állatok nem sírnak, nem is nevetnek. Az emberek nevetnek és sírnak is, mert Alláh kormányozza az emberek lelkét. Nevet és sír a gyerek, a harcos, a feleség, a rabnő, az agg, a hajós és a kereskedő, a tolvaj és a kádi, a főmufti és a vezír. Sír a nagy szultán, ha magány és bánat emészti a lelkét, és még a hitvány Ferdinánd is, amikor egy gyaur főurat megölet, aki ellensége. A Boldog Édenkertben még nem neveltünk és nem sírtunk, mert egyforma örömben élt Ádám és Éva. Amióta kiűztünk, azóta vesz erőt rajtunk a félelem és a bánat. Ám Alláh irgalmas. Elküldte jótéteményét, a nevetést, így akarja kiegyensúlyozni a lelkünket. Isten nem sír és nem nevet. Ő változhatatlan.

Szejfi másnap hozzálátott, hogy a Juszúf után maradt ügyeknek a végére járjon. Lemondta az isztambuli bérleteket, futárt küldött Juszúf burszai ügynökének, hogy adjon el mindent, próbálta beszedni a kintlévő járandóságokat. Igyekezett minden szálat elkötni atyám után, egész nap lótot-futott, aztán a napnyugta utáni és a későesti ima közötti időben elszámolt Dzsebrailnak, a bosztandzsi-basinak.

Bejelentkezett a kádihoz is az örökség átírásának ügyében. Le kellett vonni a kádinak járó 15 ezreléknyi illetéket, de nem lehetett pontosan tudni, mennyi a vagyon, mert Anatóliából és Magyarországról még nem folyt be minden pénz, aztán amikor tél közepén Szejfi jelentette a kádinak, hogy minden együtt van: a ház 41.000 akcse értékben, hátaslovak, tevék, áru és ingóságok 55.000 akcse értékben és 23.000 akcse ezüstpénz, akkor látszott,

hogy a kádi nem hiszi el az egészet, vagy kevesli a számára várható 1785 akcsét, és végtelenül sokat pepecselt az okirat kiállításával. Dzsebrail megelégette, és küldött neki ajándékba két keresztény fiút a sajátjai közül. A két rab többet ért, mint amit a kádi várt, így hát hamar eligazított mindent.

Én örököltem, mert anyám sem volt, de még gyerek voltam, ezért a vagyon őrzője nagyapám, Mehmed bég lett. Igen ám, de ő messze, északon lakott, és a hatalmához és gazdagságához képest a mi dolgaink elenyészőek voltak. Nem törődhetett ő ilyesmivel. Volt ugyan Mehmed nagyapámnak egy másik fia is, de erre a nagybácsikámra nem akarta bízni az örökségemet, és engem sem akart rábízni. Mert Juszúf apámnak ez a testvére önfejű és kegyetlen ember volt; azt beszéltek róla a saját katonái, hogy Moldvában saját kezével ölt meg egy muszlim asszonyt valami kincsért. Alláh irtalmazzon a szerencsétlennek!

وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمَّدًا فَجَزَاؤُهُ
جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ اللَّهُ
عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا

*Ha valaki szándékosan egy hívő életét
veszi, annak a sorsa a Gyehenna; és örök
tűz lesz a jutalma. Alláh így bünteti.*

Igen, ezt mondja a 4. szúra 93. verse. Ezt a nagybátyámat Jadzsudzsnak hívták, ám ilyen nevet igazhívó nem ad a gyerekének, de még keresztény sem, mert ez a név a keresztényeknél Góg, aki a végítélet előtti napon ront rá a világra, ezt jövendölte a zsidó Ezekiel próféta. Átkozott név ez. A kegyetlensége miatt ragasztották a nagybátyámra a katonái, és rajta is ragadt. Mindenki így hívta. Mehmed nagyapám egyetlen megmaradt fia volt, és nem sok öröme telt benne.

Tehát a városi ház és a pénzzé tett dolgok kezelője Dzsebrail lett, Juszúf unokatestvére, Báli bég legkisebb fia, a Szeráj főkertésze, aki nagy árat fizetett, de kibírta, mert Alláh küldöttének, a Prófétának az utóda, a Padisáh parancsolta, hogy megtegye, amit meg kellett tennie. Tudta, hogy Isten meg fog neki bocsátani.

DERVIS BÉG

Ahogy a Nagy Szulejmán Kalifa felesége, Hurrem, kezdte elfelejteni régi nevét, a Roxelanát, és ahogy leszámolt ellenségeivel, úgy mind nyugodtabb lett, ahogy mind nyugodtabb lett, úgy mind megbocsátóbb, bölcsebb és jószívűbb. Az egyetértése nélkül nem kerülhetett be senki a tanácsba, a dívánba, és kormányzói fermánt sem kaphatott senki, ha ő nem akarta. Mikor Dzsebrail átállt hozzá, Hurrem egy darabig gyanakodva figyelt, aztán teltek az évek, látta, hogy Dzsebrail nagyhatalmú határvidéki rokonai tisztelik őt, hát lassan felengedett, és beleegyezett Jahjapasa-oglu Báli budai kinevezésébe, majd mikor ő meghalt, öccse, Mehmed kinevezésébe. Mindkét nagyapám budai pasa volt. Dzsebrail pedig Isztambulban barátkozott Ahmed pasával, a nagyvezírral és Ruztem pasával, a második vezírral. Ruztem pasa még fontosabb is volt.

Az 1543-ban szerzett új városokat így a fényes emlékezetű Jahja pasa ükapám utódai kapták meg. Mehmed megmaradt fia, a kegyetlen Jadzsudzs kapta először Fehérvárt.

Báli fia, Arszlán, Hatvan bégje lett. Másik fia, Dzsebrail a Szerájban maradt, és harmadik fia volt Dervis, akit szegedi bégnek, aztán később a még fontosabb Fehérvár bégjének neveztek ki. Legyen áldott! Ő vett magához engem. Hogy szerettem, mennyi bánatot okoztam neki, és milyen szép volt nála az élet!

TARTALOM

Fényes arcú efendi!

Első rész ✱ 1526

Hogyan vesztek össze a bolond frengi szultánok

A nagy hadjárat

Daud pasa mezején

Ibrahim pasa és a Bégoglu

A tábor

Az isztambuli Topkapi Szerájnál

Az utcákon

Drinápoly

Szejfi gyerekkora

Niš

Báli bég

Belgrád

Pétervárad

A hatalom póznája

A Dráva előtt

Az átok földjén

Szejfi és a gyaurok

Tumor Pauli

A Mohács melletti ütközet
A Mohács melletti igazi ütközet
A Mohács melletti ütközet, ahogy Szejfi mesélte
A lázadó disznók halála

Második rész ✱ Ísza családja

A fény
Az aszkeri
A dög Ferdinánd
Az arkangyalok
Juszúf utazása
Az átépítés
A korona
Az 1532. évi hadjárat
A perzsiai háború
A számla
A születés
Amína ősei
Ibrahim
Juszúf halála
Dzsebrail
Dervis bég

Harmadik rész ✱ Pécs

Szeged – nyár 1544
Fehérvár, tél – 1545
Megérkezés Pécsre
Szudabé

Marjá
A rácok
Madonna
A földém
Tavaszi 1548
A négy égtáj
A béke gyolcsa
Az erő láncái
A vár
A templomok
A bal
A sakk
A játszma
A száguldók
Katalin nővér
A hegyen túl
A büntetés

Negyedik rész * A beavatás

Mi van a hegyen túl?
Mátyás király szultán kincse
A lepratelep
A magyar pátriárka
Szőlő
A defter
Az elátkozott várkisasszony
A Semmi
Rablótanya, pokolkapu és a szépasszonyok

A tavasz kardjai
Pókos
A vegyész
Felhők gyűlnek
Az én kis falum
Dante
Az ősök gyűrűje
A távoli szerelem
A hammám
Iszkender cselvetése
A tűz
Kölcsönként kaftán
A Mennybemenetel Éjszakája
Az égben
A Pokolban

Ötödik rész ✱ Szökés

Háború és béke
Nyírbátor
A szabadulás
A küldetés
Szudabénál
Az indulás
A békavár
Az elátkozott várkisasszony
Víz
Sellye
Ármány

Fürdés
A rejtekhely
Báthory országbíró
A pogányok dzsinnjei
A szökés

Hatodik rész ✱ Kiűzetve

A Piros Alma
A csirke
A reggel Ürög faluban
A Ferava hegyen túl
A Kantavár
A harminc ezüst
Góg
Isten gyalui
Huaraka
Az öregtorony kincse és a szörny
A megbízás
A gyónás
A kolostor
A kibékülés

Hetedik rész ✱ Az Atlanti Kódex

Szent Rókus élete
A keresztények temetője
A számla
A lópormalom
Leonardo

A városi főépítész
A tekke
Pendzsik
A telepések
Aki kantárt adott, tevét is ad hozzá
Az unitárius és a futár
Orbán
A hit pásztorja
Arius
Az Elemek
A négy kapu
A terv

Nyolcadik rész ✱ A negyven rabló

A szultáni fermán
Pántlikafű
Vasárnap
A disputa
Az olaj
A negyven rabló
Az osztás
A támadás után
A három rabbi
A felvonulás
A pillanat
Kiszmet
Az ostrom
A pusztítás kutyái

Mielőtt vége
Ostrom után
Az a reggel
Szerelem
Gyulai Péter
A hatalom éjszakája

Kilencedik rész ✱ Kiszmet

Az anyatej
Jézus, a megveszekedett
Gergely diák
A bektási és az idő
A két nagy Könyv
Dzsamíla
A gyűrű
Pókos falu adói
Amerika
A bolt

Arab és török szavak jegyzéke